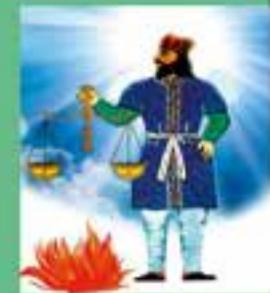

ВАХДАТУ ЯКДИЛЙ МАРОМИ МОСТ!

ИНСОН, ҲУҚУҚ ВА ОЗОДИҲОИ ӮАРЗИШИ ОЛӢ МЕБОШАНД

МИНБАРИ ҲУҚУҚШИНОС

НАШРИЯИ ФАКУЛТЕТИ ҲУҚУҚШИНОСИИ ДМТ * * * * №11-12 (87-88) 26-УМИ ИЮНИ СОЛИ 2018, СЕШАНБЕ

Мо аз он шоду сарфарозем, ки имрӯзҳо дар тамоми гӯшою канори Ватани маҳбубамон бузургтарин, беназиртариин ва арзишмандтарин дастоварди миллати тоҷик дар интиҳои карни тузашта, муқаддастарин ҷашнвораи миллии замони соҳибхӣёри давлатӣ - 21-умин солгарди Рӯзи Ваҳдати миллӣ аз ҷониби қулли сокинони сарбаланду меҳнатқарин, ватандӯсту ободкори қишвар бо шукӯҳу ҷалоли ҳосса таҷлил шуда истода, дар ин самт корҳои созандагию бунёдкорӣ вусъати тоза пайдо кардаанд. Маврид ба зикр аст, ки ҳанӯз 21 сол муқаддам, санаи 27-умин июня соли 1997 дар шаҳри Москави Федератсияи Россия дар натиҷа боло гирифтани хиради азалии мардуми тоҷик Созишномаи умумии истиқрори сулҳу варзиши миллӣ ба имзо расонида шуд.

Дар воқеъ ба имзо расонидани ин санади муҳими сарнавиштоз сабабгори ба вуқӯй пайвастани таҳаввулоту дигаргуниҳо азим ва рӯй овардан ба ҳаёти осоиштагӣ, корҳои созандагию бунёдкорӣ гашт. Маҳз аз самараву баракати Ваҳдати миллӣ Тоҷикистон ҳамчун давлати демокративу ҳуқуқбунёд роҳи турифтихореро тай намуда, дар самти таъмини шароити зиндагонии арзандай сокинони қишвар, сулҳу ваҳдати комил, боло бурдани сатҳи некуахвонии мардум, таъмини рушди устувори соҳаҳои ҳаёти иқтисодиву иҷтимоӣ, бунёди ҷомеаи адолатпарвар, таҳқими рукнҳои асосии давлатдорӣ ва эҳёи суннату арзишҳои миллӣ ба комёбихои бузург мушарраф гаштааст. Таърихи навини давлатдории тоҷиконро бе заҳмату талош, ҳизматҳои арзандаву шоистаи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Ҷаноби Олӣ, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон тасаввур кардан имконнапазир аст.

Маҳз бо шароати ҳизматҳои барҷаставу арзандай таърихии ин абармарди бузурги саҳнаи сиёсат дар самти таъмини сулҳу ваҳдати миллӣ, ҳомӯш кардани оташи ҷангӣ шаҳрвандӣ ва рафғи ҳатари парокондашавии миллату заволёбии давлат бо дастгириву ташабbusҳои бевоситаи ҳалқи Тоҷикистон яқдилона бо қалби саршор аз меҳру муҳаббат ба ў мақоми Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат лоиқ доноста шуда, аз тарики конун танзими ҳуқуқӣ пайдо кард. Итминон дорем, ки коҳи муҳташами сулҳи тоҷикон, ки бевосита бо дастони ин ҷекраи сиёсии эътирофшудаи сатҳи байналмилалӣ бунёд шудааст, ҳазорсонаҳо бегазанд ҳоҳад монд. Бовар дорем, ки таҷрибаи бузурги сулҳоарӣ ва давлату миллатсозии Пешвои тоҷикони ҷаҳон садсолаҳо мавриди омӯзиш, пазириш ва таваҷҷӯҳи ҳамешагии давлатҳои олам ва аҳли башар қарор ҳоҳанд гирифт.

Садорати факултети ҳуқуқшиносии ДМТ тамоми мардуми шарафманди қишварро ба ифтиҳори таҷлили ҷашни 21-умин солгарди Рӯзи Ваҳдати миллӣ самимона табрик намуда, барояшон саломативу ҳуҷрӯйӣ, ҳаёти осоиштаву пурсаодат ва саршор аз меҳру муҳаббатро ба нағъи пешрафти Тоҷикистони азиз таманно менамояд.

Рӯзи Ваҳдати миллӣ барои миллати сулҳпарвари мо падидай нодиру пурарзиши таърихи даврони соҳибистиколии қишвар ва самараи ҷаҳду талошҳои созандай фарзандони бонангӯ номуси тоҷик буда, ҳар сол дар фазои орому осуда, иттиҳоду ҳамдигарфаҳмӣ ва вусъати бесобиқаи иқдому амалҳои созандагӣ мегардад.

Ваҳдати миллии тоҷикон ғанҷи бебаҳоест, ки бо ранҷу мاشаққати зиёд ва гузашта аз он, дар натиҷаи ҷонбозиву курбонҳои ҳазорон нафар фарзандони фидоии миллат ба даст омадааст.

Ваҳдати миллӣ ва таҷрибаи сулҳоаринии тоҷикон аз ҷумлаи сабакҳои басо арзишмандест, ки ҳам дар доҳили қишвар ва ҳам дар сатҳи ҷаҳонӣ мавриди қабулу омӯзиш қарор гирифт. Аз ин рӯ, ваҳдати миллӣ дар таърихи навини давлатдории миллати тоҷик бозёф-

ти арзишмандтарин мебошад, зоро он барои амалий гардидани ормонҳои ҳалқамон, ки бо қалби пур аз умед интизори сулҳу оромӣ ва дӯстиву ҳамдигарфаҳмӣ буданд, заминаи воқеъ гузошт.

Истиқлолият ва ваҳдат дар таърихи навини ҳалқамон ҳамчун омилҳои созандагӣ дар самти бунёди давлати демократӣ ва ҳуқуқбунёду дунявӣ, ташаккули ҷомеаи шаҳрвандӣ ва чун ҷузъи ҷудоинопазири фарҳанги таҳаммулгарӣ барои пешрафти соҳаҳои муҳталифи ҳаёти давлатамон заминаи асосӣ гузоштанд.

Ваҳдати миллӣ ҳамчун рамзи пирӯзиву ҳушбахтӣ ба мардуми тоҷик неруву тавони нав бахшид, дар қалби ҳар як сокини қишвар шӯълаи умедро ба фардои ободу осуда фурӯзон намуд ва қалбҳои ҳурду бузурги мамлакатро пур аз шодиву фараҳ гардонид.

Эмомалӣ РАҲМОН

Муассис:
факултети
хуқуқшиносии ДМТ
www.law.tnu.tj

и.в. сармуҳаррир:
Эмомалий
МИРАЛИЙ
law.tnu.tj@gmail.com

и.в. муовини сармуҳаррир:
Ҳамза БОБОХОНЗОДА

Мухаррир:

Бобоҷон НАИМЗОДА

Тарроҳ:

Акмал ШАРИПОВ

ҲАЙАТИ ТАҲРИРИЯ:

Раҳмон Д.С.

номзади илмҳои хуқуқшиносӣ, дотсент, декани факултети хуқуқшиносӣ;

Сафарзода Б.А.

профессори кафедраи хуқуқи инсон ва хуқуқшиносии мурисавӣ;

Маҳмудов И.Т.

мудири кафедраи хуқуқи судӣ ва назорати прокурорӣ;

Абдуллоев П.С.

муовини декан сид ба имла ва робитаҳои байнамилӣ;

Сулаймонов Ф. С.
дотсенти кафедраи хуқуқи байнамилӣ;

ҲАЙАТИ МУШОВАРА:

Ватанзода М. М.
ёрдамии Президенти ҶТ оид ба масъалаҳои хуқуқӣ;

Сайд Нуриддин Сайд вазари маориф ва илми ҟТ, узви вобастаи АИ ҟТ;

Имомзода М. С.

ректори ДМТ,
академики АИ ҟТ;

Тоҳиров Ф. Т.

академики АИ ҟТ,
Маҳмудзода М. А.

раиси Суди Конституционии ҟТ, академики АИ ҟТ;

Насриддинзода Э. С. профессори кафедраи назария ва таърихи давлат ва хуқуқ, узви вобастаи АИ ҟТ;

Рахимзода М. З.

профессори кафедраи хуқуқи соҳибкорӣ ва тиҷорат, узви вобастаи АИ ҟТ;

Диноршоев М.

академики АИ ҟТ.

ШАРТҲОИ ҚАБУЛИ МАВОД:
Дастнавис қабул карда намешавад.

Мавод бояд бо хуруфи Times New Roman Tj 14 хуруфчинӣ шуда бошад. Рӯзнома на ба ҳама андешаи муаллифон мувофиқ аст ва қариди мухталифро ба хотира риояи чандандешӣ ба табъ мерасонад.

Рӯзнома дар Вазорати Фарҳангӣ ҟТ таҳти №0336/рз аз 18-уми марта соли 2016 ба ҳайд гирифта шудааст. Нишонни идора: ш.Душанбе. Буни Ҳисорак, Шаҳраки Донишҷӯе, факултети хуқуқшиносии ДМТ. Телефон: 985-38-38-67, 900-55-51-67. Телъод: 1000 Навбатдори шумора: Исломӣ Шарифзода

МИЗИ МУДАВВАР ДАР ФАКУЛТЕТ

Боиси хушнудӣ ва сарфарозист, беки дар факултети хуқуқшиносии ДМТ пайваста ҷаҳониҳои гунонги илмӣ баргузор мегарданд. Таърихи 25-уми июня соли 2018 бо ташабbusi кафедраи назария ва таърихи давлат ва хуқуқ мизи мудаввари ҷумҳуриявии илмӣ-амалӣ дар мавзӯи «Инкишофи илми хуқуқшиносӣ дар ҷумҳурии Тоҷикистон ва қишварҳои ИДМ дар шароити вусъати равандҳои ҷаҳониshawӣ, ҳамгирӣ ва васеъ гардидани фазои илмӣ-фарҳангӣ ва иттилоғӣ-хуқуқӣ» баҳшида ба 21-умин согларди Рӯзи Ваҳдати милий гузаронida шуд.

Мизи мудаввар бо сухани ифтitoҳии декани факултети хуқуқшиносӣ, номзади илмҳои хуқуқшиносӣ, дотсент Раҳмон Д.С. оғоз гардид. Мавсүф ҳузури мубораки ҳамаи иштирокчиёнро ба кори мизи мудаввари ҷумҳуриявӣ ҳайрамақдам гуфта, ба Раёсати ДМТ ва кафедраи назария ва таърихи давлат ва хуқуқ барои мусоидат, дастгiriy ва ташкил намудани ҷунин як ҷордии илмии сатҳи баланд изҳори сипос намуд. Инчунин, эшон ҳамаи иштирокчиённи ҷордии илмии ҷумҳуриявӣ ба муносибати 21-солагии Рӯзи Ваҳдати милий табрику таҳnият намуда, иброз доштанд, ки расидан ба қадри ваҳдату яқдилӣ ба оромиву осудагӣ дар марҳилаи ҷаҳониshawӣ ҳамгирӣ вазифаи ҳар фарди қишвар буда, аз моҳиси баланди ватандустиву ҳештаншиносиро талаб менамояд.

Сипас мудири кафедраи назария ва таърихи давлат ва хуқуқ, доктори илмҳои хуқуқшиносӣ, профессор Сотиволдиев Р.Ш. доир ба инкишофи

илми хуқуқшиносӣ дар замони истиқlolияти давлатӣ мъарӯза намуда, иброз дошт, ки илми хуқуқшиносӣ дар солҳои истиқlolияти давлатӣ ба муваффакиятҳои назаррас ноил гардidaast.

Баъдан кори мизи мудаввар дар асоси барномаи омодагардida идома ёғта, ҳамаи мъарӯzачiён имконият пайдо намуданд, ки дар доираи мавзӯи омоданамудаи ҳуд баромад намоянд ва фикру андеша, инчунин пешниҳодҳои судмандашонро иброз доранд.

Дар умум мизи мудаввар муҳимтарин масъалаҳои ҳаёти хуқуқии қишварро фаро гирифта, баҳри инкишофи минбаъ-

даи илми хуқуқшиносӣ мусоидат ҳоҳад намуд.

Зимни музокираҳо табодули афкори судманди иштирокчиён сурат гирифт. Дар фарҷом изҳори умед карда шуд, ки натичаҳои кори мизи мудаввар барои такмili низоми ҳуқуқии қишвар аз ҳар ҷиҳат мӯфид ва самараҳаҳо ҳоҳад буд. Пас аз анҷоми кори мизи мудаввар қарор карда шуд, ки таклифу тавсияҳо ва пешниҳодҳои илмӣ мусоидат ҳоҳад мегардад.

**Тахияи
Сайдӣ ШАРИФЗОДА**

АТТЕСТАСИЯ АСПИРАНТОН

Дар асоси фармоиши ректори Доғониҳои миллии ҷумҳурии Тоҷикистон аз 22-юми майи соли 2018 дар факултети хуқуқшиносӣ таърихи 8-уми июня соли 2018 аттестатсия аспирантони солҳои яқум, дуюм, сеюм ва ҷордии илмӣ-фарҳангӣ ба аспирантон барои илмӣ-хуқуқшиносӣ, дотсент Раҳмон Д.С. оғоз гардид. Мавсүф ба аспирантон барои илмӣ-хуқуқшиносӣ, дотсент Раҳмон Д.С. оғоз гардид.

Сафармамадов С.М., намояндагони шӯбайи аспирантура ва докторантураи ДМТ, устодони факултет, аспирантон ва роҳбарони илмии онҳо иштирок доштанд. Аттестатсия бо сухани ифтitoҳии декани факултети хуқуқшиносӣ, номзади илмҳои хуқуқшиносӣ, дотсент Раҳмон Д.С. оғоз гардид. Мавсүф ба аспирантон барои илмӣ-хуқуқшиносӣ, дотсент Раҳмон Д.С. оғоз гардид.

Дар аттестатсия мазкур мувоини ректори ДМТ оид ба илм, доктори илмҳои кимиё,

профессор Сафармамадов С.М., намояндагони шӯбайи аспирантура ва докторантураи ДМТ, устодони факултет, аспирантон ва роҳбарони илмии онҳо иштирок доштанд. Аттестатсия бо сухани ифтitoҳии декани факултети хуқуқшиносӣ, номзади илмҳои хуқуқшиносӣ, дотсент Раҳмон Д.С. оғоз гардид.

аттестатсия комёбӣ орзу намуд.

Сипас, дар асоси барномаи омодагардida хисоботи аспирантон шунидагони шӯбайи аспирантура ва докторантураи ДМТ, устодони факултети хуқуқшиносӣ, дотсент Раҳмон Д.С. оғоз гардид. Пас аз ироа намудани хисоботи ҳуд байни онҳо ва ҳозирини ҳузурлошта мубодилаи афкори озод сурат гирифта, баҳри боз ҳам ҷоннок намудани корҳои илмӣ аз ҷониби эшон дастуру супориҳо дода шуд. Қисми зиёди аспирантон аз аттестатсия бо сарбаландӣ гузаштанд. Аспирантоне, ки барои анҷом додани корҳои илмӣ бемасъулиятӣ зоҳир намудаанд, аз ҷониби комиссияи таъсисёфта оғоҳии

катъ гирифта, вазифадор гардиданд, ки дар муҳлати наздиктарин камбуҷиҳои ҷойдоштаро бартараф намоянд.

Дар фарҷом изҳори умед карда шуд, ки аспирантони факултети хуқуқшиносӣ баҳри анҷом додани корҳои илмӣ ва вазифаҳои дар наздашон гузашташуда тамоми нерӯи ҳудро сафарбар намуда, чун фарзандони содики Ватан ба манфиати ҳалқу миллати азизамон хизмат менамоянд.

**Тахияи
Ҷаҳонғир САҶДИЗОДА**

АЗ РАФТИ ИМТИҲОНҲО

Аз 4-уми июня соли 2018 супоридани имтиҳонҳои сессияи тобистона дар соли 2017-2018 ба ҳарои донишҷӯёни факултети хуқуқшиносӣ оғоз гардид. Доғониҳӯёни имтиҳонҳоро дар толори имтиҳонии факултет, ки бо компьютерҳои замонавӣ мӯчаҳҳаз гардонида шудааст, месупоранд.

Рафти супоридани имтиҳонҳо зери назорати бевоситаи декани факултети хуқуқшиносӣ, номзади илмҳои

хуқуқшиносӣ, дотсент Раҳмон Д.С. қарор дорад. Ҳамзамон, бо мақсади шаффоғ сурат гирифтани имтиҳонҳо дар толори имтиҳонӣ таҷхизоти назоратӣ насб карда шудааст.

Рафти баргузории имтиҳонҳо аз ҷониби устодони факултет зери назорати катъӣ қарор гирифта, дар сурати ба вучӯд омадани камбуҷиҳои техникиӣ ва ё шикоятҳо сари вакт онро мавриди баррасӣ қарор медиҳанд ва барои бартараф намудани онҳо мусоидат мена-

моянд.

Давраи якуми баргузории сессияи тобистона дар факултет 23-юми июня соли 2018 ба анҷом расид. Дар ин муддат қисми зиёди донишҷӯёни имтиҳонҳоро бо маваффакият супориданд. Доғониҳӯёне, ки дар даври аввали санҷишҳо комёб нагардиданд, имкон доранд, ки дар даври дуюм онро супоранд. Дар маҷмӯъ сатҳи дониши донишҷӯёни хуб арзёбӣ мегардад.

ВОЛОМАҚОМИЙ ЗАН АЗ ВАХДАТИ МИЛЛИСТ

Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон нақши зан-модарро дар ҳаёти имрӯзаву ояндаи башарият ниҳоят муҳим дониста, зикр кардаанд: «Бо эътирофи бузургону мутафаккирони олам зан-модар аз ҷумлаи олитарин неъматҳои башарӣ ва идомадиҳандаи ҳаёт дар рӯи замин мебошад. Воқеан, мо дар зиндагӣ ҳеч гоҳ наметавонем, муҳаббате беҳтар ва ҳақиқиву самимитар аз муҳаббати модари худ дарёбем. Аз ин лихоз, модар на танҳо азизтарин шаҳс барои ҳар як фарзанд, балки гаронбаҳотарин сарвати ҳар як ҳалқу миллат мебошад».

Хурсандибахш аст, ки дар симои занон миллиати тоҷик инсонҳои дорон фарҳанг ва ахлоқи воло, занони ҳалиму хоксор, ҳушодубу закӣ, бонувони зебову иззатманд, модарони мушғиқу ғамхор ва сиёсатмадорони муваффақро мешиносад. Ҷойи ифтихору сарбаландист, ки занону бо-нувони иззатманди тоҷик имрӯзҳо миёни доираҳои гуногуни сиёсӣ ва арсаи ҷаҳонӣ ҳамчун сиёсатмадори варзида ва муваффақ маҳбубият пайдо намудаанд. Албатта, набояд фаромӯш соҳт, ки аз оқибатҳои даҳшатбори мунокишаҳои доҳилӣ пеш ва беш аз ҳама занону модарони тоҷик азияти бузурги рӯҳио маънавӣ диданд. Аз даст додани фарзандони ҷигарбанд ва саробони оила дар он рӯзҳои мушкил табиист, ки барои модарони мушғиқу ғамхори тоҷик зарбаи чон-коҳ ва талафоти бузурги ҷуброннозӣ ба бор овард. Бодарки муҳимиати масъала аз солҳои аввали истиқлолияти давлатӣ проблемаи беҳбудии шароити кору зиндагии занон ҳамеша дар маркази таваҷҷуҳи Президент ва Ҳукумати қишвар қарор дошт. Аз ин рӯ, ҳукумати қишвар бо дарназардошти воқеяти сиёсӣ, иктисолӣ ва ҳусусиятҳои фарҳангиву суннатӣ тамоми имконияту шароитҳоро ба хотири дастгирии ин қишири осебпазари чомеа ва роҳандозӣ намудани сиёсати давлатӣ ҷиҳати беҳбуд бахшидани вазъи иҷтимоии занонро ба миён гузошт. Бо максади таъмини иштироки ҳарчи бештари занон дар ҳаёти ҷамъиятиву сиёсӣ, иҷтимоиву фарҳангӣ ва идорақунии давлат ҳукумати қишвар бо ташабbus ва дастгирии бевоситаи Пешвои муazzами миллиат то ба имрӯз ҷандин санадҳои меъориву ҳукуқӣ қабул гардидаанд, ки онҳо барои баланд бардоштани макоми зан дар бунёди чомеаи демократӣ нақши муҳим мебозанд. Дар ин давра вобаста ба ҳифзи ҳукукҳои конституцисионӣ занон ва баланд бардоштани макоми онҳо дар чомеа, ҳалу фасли масъалаҳои муҳимтарини ҳаёти занон, инчунин проблемаҳои вобаста ба сиёсати демографӣ, танзими расму айнана ва оинҳои мардумӣ як силсила асноди меъории

хукукӣ, аз чумла Қонуни ҶТ «Дар бораи кафолатҳои давлатии баробархукукӣ мардону занон ва имкониятҳои баробари амалигардони онҳо» аз 1-уми марта соли 2005, №89; Фармони Президенти ҟТ «Дар бораи тадбирҳои баланд бардоштани мақоми зан дар чомеа» аз 3-юми декабря соли 1999, №5; Қарори Ҳукумати ҟТ «Дар бораи ба низом даровардани кабули духтарон ба мактабҳои олии ҟТ тибки квотаи Президенти ҟТ» аз 19-уми апрели соли 2001, №199; Қарори Ҳукумати ҟТ «Дар бораи барномаи давлатии «Самтҳои асоси сийёати давлати оид ба таъмини хукуку имкониятҳои баробари мардону занон дар ҟТ барои солҳои 2001-2010» аз 8-уми августи соли 2001, №391; Қарори Ҳукумати ҟТ «Дар бораи накши миллии тадбирҳои ҟТ оид ба баланд бардоштани мақом ва накши зан дар солҳои 1998-2005» аз моҳи сентябри соли 1998; Қарори Ҳукумати ҟТ «Дар бораи барномаи давлатии «Тарбия, интихоб ва ҷобаҷугузории қадрҳои роҳбарикунандаи ҟТ аз ҳисоби занону духтарони лаёкатманд» барои солҳои 2007-2016 аз 1-уми ноябрини соли 2006, №496; Қарори Ҳукумати ҟТ «Дар бораи таъсиси грантҳои президенти барои рушди соҳибкории хурду миёна, ба қасбомӯйӣ ҷалб намудани занону духтарон, баланд бардоштани маърифати хукукии онҳо ва фароҳам овардани ҷойҳои нави корӣ барои солҳои 2006-2010» аз 4-уми июляи соли 2006, №307; Қарори Ҳукумати ҟТ «Дар бораи Стратегияи миллии фаъолгардонии накши занон дар ҟТ барои солҳои 2011-2020» аз 29-уми майи соли 2010; Қарори Ҳукумати ҟТ “Дар бораи таъсис ва ҷудо намудани грантҳои Президенти ҟТ барои дастгирии фаъолияти соҳибкории занон барои солҳои 2016-2020” қабул гардиданд, ки татбиқи онҳо боиси хеле беҳтар гардидани мақоми зан дар ҳаёти чомеа гардид. Дарвокеъ, қабули ин санадҳои муҳим ва даҳҳо санадҳои дигар, ки ба беҳдошти вазъи иҷтимоиву иқтисодӣ, фарҳангиву маънавии хонаводаҳо, баланд бардоштани мақоми зан дар чомеа, иштироки фаъолонаи онҳо дар идораку-

ни давлат, омода кардан кадрхой боистеъд аз хисоби духтарон, баланд бардоштани маърифати хукуки занон ва бехтар намудани вазъи сихатии модару кӯдак равона карда шудааст, замина гузоштанд. Аз дигар тараф санадҳои меъёрии хукуки зикршуда барои амали шудани ташаббусҳои шоистаи онҳо заминай воеӣ фароҳам меоранд. Гузашта аз ин, хамасола Пешвои миллат зимни суханронӣ ба ифтиҳори тачлили чашни Рӯзи модарон бори дигар аз хизматҳои беназири занону модарони мушғиқу ғамҳори мамлакат дар чодай таҳқими дастоварҳои истиқлолияти давлатӣ ва ваддати миллӣ ёдвар шуда, афзуданд, ки нақши занони бофарҳангӯ соҳиб-маърифат дар ташвику тарғиби пойдории оила ва ҷомеаи солим, инчунин, иштироки онҳо дар таҳия ва амали соҳтани барномаҳои рушди иқтисодиву иҷтимоӣ низ назаррас мебошад. Дар идомаи суханронии хеш бори дигар таъқид намуданд, ки модари тоҷик ҳазорон нафар фарзандони бонангӯ номус, часуру ватандуст, абармардони хирадманду фарзона, сиёсатмадорони номдору фидокор ва номбардори миллатро бадунё оварда, дар оғӯши пурмеҳри худ ба камол расондааст ва онҳоро дарроҳи хизмат ба ҳалқи Ватан раҳнамоӣ кардааст. Аз ин хотир, дӯст доштан, эҳтиром кардан, ба қадри ранҷу заҳмат ва меҳру муҳаббати модар расидан қарзи инсонии ҳар як фарзанди бедордил ва бонангӯ номус мебошад. Яке аз арзишмандтарин ва бузургатрин хизматҳои Президенти ҶТ, муҳтарам Эмомали Раҳмон дар замони соҳибхтиёри давлатӣ дар самти дастгирии занон ин чудо намудани квотаи президентӣ барои духтарони кӯҳистон дар мактабҳои олии қиҷвар ба ҳисоб меравад. Ин иқдоми начибонаи роҳбари давлат барои боло бурдани маърифати хукукӣ ва босавод гардонидани занон мусоидат намуд. Ба таъқиди сарвари давлат аз соли 1997, яъне аз оғози ҷорӣ гардидани квотаҳои президентӣ беш аз ёздахуним ҳазор нафар духтарон бо истифода аз ин имконият ба мактабҳои олий доҳил шудаанд, ки то имрӯз 8 ҳазору 900 нафари онҳо соҳиб мальумоти олий гардида, дар соҳаҳои гуногун машғули фаъолият мебошанд ва қариб 2 ҳазору 700 нафари онҳо таҳсилро идома дода истодаанд. Бо мақсади таъмини Фармони Президенти ҶТ «Дар бораи тадбирҳои баланд бардоштани мақоми зан дар ҷомеа» аз 3 декабри соли 1999, ки он дар арсаи ҷаҳон дунیявӣ будани ҷомеаи Тоҷикистонро бори дигар таъқид месозад, дар мақомоти идораи давлатӣ тадбирҳои амали андешидар шуда истодаанд. Ҳоло дар қиҷвари мо имконият фароҳам оварда шудааст, ки занон дар ҳама соҳаҳои ҳаётӣ ҷомеа баробари мardon ширкати бевосита ва фаъол дошта бошанд. Имрӯз төъдоди ҳарҷи бештари занон ба вазифаҳои роҳбариқунандаи мақомоти марказӣ ва махалии хокимијати давлатӣ фаро гирифта мешаванд. Аз ҷумла, зимни суханронии хеш Пешвои миллат дар маросими таҷлили рӯзи модарон таъқид карданд: «Таҳлилҳо нишон медиҳанд, ки сол то сол афзоиш ёфтани шумори занон дар соҳторҳои низомии қиҷвар низ натиҷаи кушишҳои пайвастаи хукумати мамлакат доир ба баланд бардоштани мақоми занон мебошад. Тибқи таҳлилҳо айни замон дар мақомоти судии қиҷвар 235 нафар занон фаъолият дошта, 122 нафарашон дар шаҳру ноҳияҳои қиҷвар фаъолият доранд. Дар мақомоти хифзи хукук 2755 нафар занон

Наргис ХОЧАЕВА
муаллими калони
кафедраи ҳукуқи судӣ ва
назорати прокурорӣ,
Аълоҷии маориф
ва илми Тоҷикистон

адои хизмат менамоянд, ки аксари онҳо мансабҳои роҳбарикундаро ишғол мекунанд. Дар маҷмӯъ, дар мақомоти судӣ 90 нафар ва дар мақомоти хифзи ҳуқуқ 745 нафар занон дар мансабҳои роҳбарикунданда фаъолият менамоянд. Шуморай соҳибкорон аз ҳисоби занон беш аз 138 ҳазор нафар буда, сарварии 20 ҳазору 500 ҳочагии дехқониро занон ба уҳда доранд. Бо мақсади мусоидат ба рушди фаъолияти соҳибкории занон Қарори Ҳуқумати ҶТ “Дар бораи таъсис ва ҷудо намудани грантҳои Президенти ҟТ барои дасттирии фаъолияти соҳибкории занон барои солҳои 2016-2020” қабул шудааст. Дар ин асос тайи се сол таваси ту соҳторҳои Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолӣ қарип ба 6000 нафар занон дар ҳаҷми 18 миллион сомонӣ ёрии молиявӣ пардохта шудааст. Барои дуҳтарону занони ҳонанишин дар ҳамаи шаҳру ноҳияҳои қиҷвар марказҳои қасбомӯйӣ ташкил шуда истодаанд». Вокеан, таҳлили сифру ракамҳои боло далелли возехи онанд, ки бо шароғати истиқлолияти давлатӣ, вахдати миллӣ, фазои сулҳу субот ва оромии қиҷвар ва аз ҳама муҳим дар заминai амалий соҳтани сиёсати ҳадафмандонаву бобарор, ташаббусҳои созандаву башардӯстонаи Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалий Раҳмон дар қиҷвар шароитҳои муносиб ва имкониятҳои арзанда барои боло рафтани мавқеи зан дар ҷомеа фароҳам оварда шудаанд, ки онҳо назир надоранд. Мо, занону бонувон ва модарони мушғиқу ғамҳор, ҷавобан ба ғамҳориҳои рӯзафзун ва бемисли ҳуқумати қиҷвар вазифадорем, ки бо дарки баланди масъулияти шаҳрвандӣ ва қарзи инсонӣ тамоми нерӯю ғайрат ва қӯшишу заҳмати хешро барои хифз, нигаҳдошт ва таҳкими дастовардҳои истиқлолияти давлатӣ, вахдати миллӣ, манфиатҳои миллӣ ва таъмини ояндаи дураҳшони Ватани маҳбубамон равон намоем.

Бо камоли эхтирому сарфарозӣ ба муносибати таҷлили бузургтарин ҷашни миллиамон — бисту якумин солгарди Ваҳдати миллий кулли ҳамдиёрони азизро самимона табрику таҳният гуфта, барояшон саломативу сарбаландӣ, саодатмандию пирӯзӣ, баҳту саодат, ободиву осоиш, хушхоливу хушрӯзӣ ва ба Тоҷикистони азиз пешрафту инкишифоро орзумандам.

**Чурахон МАЧИДЗОДА
Раиси Кумитаи Маҷлиси
намояндагони Маҷлиси Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон
оид ба тартиботи ҳуқуқӣ,
мудофия ва амният, доктори
илмҳои ҳуқуқ, профессор**

СИЁСАТИ ХУКУКЙ

низ давра ба давра оғоз гардид ва он имкон дод, ки аввалин маротиба 26 сентябрь соли 1999, маротиба дуюм 22 июня соли 2003 ва охирон 22 майи соли 2016 ба Конституцияи ҶТ тафйиру иловаҳо ворид шуда, мазмуну муҳтавои низоми ҳуқуқии кишвар тақмил ва асосҳои соҳти демократӣ, ҳуқубунёйдӣ ва дунявии он таҳқим ёбад. Дар марҳилаи навбатии тақмили системаи қонунгузорӣ тафйиротҳои куллӣ ба миён омала истоданд.

Тафиротхой мазкур дар Конституция аввалан дар заминаи мавкеи сийёси кишвар бори нахуст парламенти думаачи-са ба фольолият шурӯй намуд, ки салохи-ятахой якчояи Мачлиси миллӣ ва Мачлиси намояндагон, инчунин салохиияти ҳар як мачлисиро дар алоҳидагӣ муайян кард. Ко-идаҳои комилан нави техникии эҷоди ко-нунҳои конституционӣ ва дигар конунҳои муқаррар карда шуданд, ки моҳиятган аз тартибу принсипҳои фольолияти соҳторроҳи собиқ давъвати якуми Мачлиси Олии ЧП комилан фарқ мекунанд.

Хадафи асосии ворид намудани тафй-

дигар санадҳои меъёри-хукуқӣ аз чумлаи онҳо мебошанд.

Кабули кодексҳои гражданий ва андоз, кабул намудани як катор санадҳои меъёрий-хукуқии нав ва умуман такмили заминаи қонунгузориро пешбинӣ намуданд. Ин ҳолат дар навбати худ дар назди субъектҳои дорон хукуқи ташабbusи қонунгузорӣ ва ҳайати баъдини парламенти қасбӣ вазифаҳои зиёдеро оид ба таҳияи кабул ва такмили тамоми қонунгузории амалкунандаро voguzor намуд.

Баррасы системави қонунгузори барууды мунтазам ван максаднок ван сама-ранокки танзими муносибатхой чамъияти мусоидат менамояд. Рушди қонунгузор боиси тез зиёдшавии доираи он намегар дад, гарчанде солхой аввали таъсисёбиги. Мачлиси Олии якмачлиса, дар шароити набудани парлумони касбй, ба эҳоди қонунхо на он қадар таваҷҷухи чиддӣ дода мешуд, зеро маҳз чунин навъи ҳукуқфахми ташаккул ёфта буд. Қонунгузор бештару бештар ҳамчун раванди эҳоди қонунхо тафсир дода мешавад, ҳангоме ки ҳама -

МИНБАРИ ХУКУҚШИНОС

фарзанд», Кодекси Чумхурии Тоҷикистон дар бораи ҳукуквайронкуниҳо маъмурӣ пешниҳод карда шуданд, ки баъди ба онҳо даровардани пешниҳоду эродҳои мувоғиқ аз тарафи парлумони қасбии ҶТ қабул карда шуданд.

Дар баробари қабул гардидани шуморай зиёди санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ дар кишвар ва эътироф гардидани санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, инчунин дар ин давра як катор консепсияҳо, стратегияҳо ва барномаҳои давлатӣ дар соҳаҳои гуногуни ҳаёти чомеа ва давлат, аз ҷумла Стратегияи миллии рушди Тоҷикистон барои давраи то соли 2030 таҳия ва қабул карда шуданд, ки ба ташаккул ва рушди минбаъдии муносибатҳои нави иктисолӣ ва иҷтимоӣ Тоҷикистон мусоидат мекунанд. Дар натиҷа корҳо оид ба таҳия ва қабули санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ дар соҳаҳои муайян, аз ҷумла қонунгузории конститутсионӣ, гражданиӣ, соҳибкорӣ, молиявӣ, бонкиӣ, гумruk, андоz, ҷиноятӣ, маъмуриӣ, мурофиавии гражданиӣ, мурофиавии ҷиноятӣ, мурофиави судии иктисолӣ,

КОНСЕПСИЯ И СИЁСАТИ ХУКУКЙ – КАДАМЕ

6-уми феврали соли 2018 Фармони Асосгузори сулху ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон «Дар бораи Консепсияи сиёсати ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2018-2028», таҳти раками №1005 ба имзодарасид. Консепсия аз зумраи барномаҳои сиёсӣ ва ҳуқуқие мебошад, ки ҳамоҳангзозии фаъолияти макомоти ҳокимияти давлатӣ ва ташкилоту муассисаҳоро чиҳати амалий намудани мӯкаррароти он ва сиёсати ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистонро барои солҳои 2018-2028-ум муйян менамояд.

Қисмати 2-и Консепсия «Вазъи кунунии конунгузории Чумхурии Тоҷикистон»-ро ба танзим дароварда, масъалаҳои ба пур-рагӣ иҷро гардидани барномаҳои амалкӯнанда, қабули стратегияи нави ба мақсад мувофиқи хукуқчодкуниӣ ва татбики онро бо дар назар доштани ҳалли вазифаҳои дарозмуҳлат дар соҳаҳои иқтисодӣ, иҷтимоӣ, фарҳангӣ ва дигари хукуқиро муайян намуда, субъектони хукуқи ташаббуси қонунгузориро вазифадор менамояд, ки инкишофи минбаъдаи қонунгузории кишвар бояд тибки консепсияи ягонаи сиёсати хукуқӣ ва стратегияи мақсаднок, ки асосҳои дурнамои инкишофи онро Конститутияи ҶТ муайян менамояд, сурат гирад.

9 сентябри соли 1991 халкы точик сохи-би давлати комилан мустакил гардид, ки хамасола ин рўзро ҳамчун рўзи сохи-бистиклоли кишвар мардуми Тоҷикистон ҷашн мегиранд. Бори нахуст дар таърихи давлатдории тоҷикон 6 ноябрисоли 1994 Конститутсияи навини чумхурии соҳибистиклоли Тоҷикистон ба сифа-ти конуни асосии кишвар бо роҳи рап-пурсии умумиҳалқӣ қабул гардид, ки ба он заруртии танзими ҳуқуқии демократии муносабатҳои ҷамъиятӣ ба миён омад ва марҳилии нав дар таҳия, қабул ва тақмилии конунҳо, яъне ислоҳоти шоҳаҳои ҳокими-яти давлатӣ мувоғики аввалин Конститутсияи ҶТ шурӯй гардид. Конститутсияи навини тоҷикон инсон, ҳуқуқу озодиҳои вайро ҳамчун арзиши олий, хаёт, шаъну ша-рафа ва дигар ҳуқуқҳои табиии инсонро бо-шад, даҳлнопазир эълон намуда, давлатро барои эътироф намудан, риоя кардан ва ҳифз намудани ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванди вазифадор менамояд.

Шаҳрзод вазифадор менамайд.

Вобаста бо пештрай дар чомея ва рӯз аз рӯз густариши ва рушд ёфтани шохаҳои ҳокимиюти давлатӣ дар баланд бардоштаҳи сатҳи иҷтимоӣ, иқтисодӣ, фарҳангии ҳукуқии мардум марҳилаҳои нави такмилии асосҳои ҳукуқии соҳтори конститутсионӣ

ири иловаҳои даврагӣ дар Конститутсияи мустаҳкам намудани шоҳаҳои ҳокимияти ҳамчун ҳокимияти иҷроия, қонунгузор ва судӣ, масъулияти савгандёдкуни онҳо дар назди ҳалки ҳуд; такмил ва рушди минбаъдаи низоми сиёсӣ ва давлатии кишвар; амиқ ва мукаммал гардонидани унсурҳои демократии ҷомеаи шаҳрвандӣ; рушд ва тақмили тартиби таъмини кафолатҳои ҳукуку озодиҳои инсон ва шаҳрванд; масъулияти падару модар дар таълиму тарбияи фарзанд ва масъулияти фарзандони кобили меҳнат барои нигоҳубин ва таъминоти иҷтимоӣ падару модар; иштироки бевоситаи ҷавонон дар бунёди руқнҳои шоҳаҳои ҳокимияти давлати милли; бартараф намудани сохторҳои такрорӣ дар макомоти ҳокимияти давлатӣ ва ба ин вasilâ бо назардошти ба вуқӯй пайвастанини дигаргунҳои ҷомеаи ҷаҳонӣ дар таъминии суботу оромии баргаштнозази давлатии соҳибистиклоламон ин дигаргунҳои информацияи мейёбанд.

Дар ин мархилаи гузариш аз як соҳти
каҳарма сотсиалистӣ ба соҳти демокративу
дунявӣ ва азнавсозии шоҳаҳои ҳокимиияти
давлатӣ, натиҷаҳои асосии қонунҳои ка-
булшуда буд, ки барои таҳқими асосҳои
соҳтори конституционии давлат, ҳукуку
озодиҳои инсон ва шаҳрванд, вазъи мақо-
моти ҳукумати мажалӣ, ҳукумат ва соҳ-
торҳои хифзи ҳукуқ ва кудратии мамлә-
кат, инчунин рушди иқтисодӣёт ва доирани
бонӣ ва тичорат шароит фароҳам оварда-
шуд. Ҳамчунин кодификатсияи қонунҳои
соҳӣӣ, аз ҷумла дар соҳаи ҳукуки замин, мехнат,
мансил, ҷиноятӣ, оила ва дигар
қонунҳо давра ба давра ба анҷом расида
истодаанд.

Макомоти ичроия ва судӣ, инчунин соҳорҳои идорақунии кишвар такмил дода шуда, эътирофи инсон, хукук ва озодиҳоӣ ў ба сифати арзиши олий ва дигар андешаҳои демократӣ ба Конститутсия во-рид гардиданд, ки айни замон ба шароиту талаботи доҳилий ва байналмилий ҷавобгӯ мебошанд.

Мувофики Конститутсияи нави ҶТ ба-рои рушд ва такмили шоҳаҳои хокимиёти давлати соҳибистиклол шароит фароҳам оварда шуда, ичроия ва судии хокимиёти, инчунин накши хокимиёти конунгузор дар кабул ва такмили санадҳои меъёрий-хукуқӣ муайян карда шуданд. Конститутсия бо муайян намудани шаклҳои моликият дар баробари гузариш ба системаи бозоргонӣ ва ҳоҷагидорӣ ба муносабатҳои бозорӣ дар иқтисодӣ зарурияти таҳжими моликият, аз ҷумла моликияти ҳусусиро қафодат дод.

Барои ба тартиб андохтани файзияти соҳаҳои гуногуни иҷтимоӣ ва дигар рукнҳои ҳаёти чамъияти ва ба мӯкаррароти асосии Конституцияи ҶТ мувоғиқ намудани онҳо зарурияти такмил ва ҳамоҳангизозии конунгузории миллӣ ба миён омада, ва як катор конунҳои муҳимми ҶТ қабул гардиданд, ки дигаргунҳои ҳаёти чамъияти, иқтисодӣ ва иҷтимоиро ба танзим дароварданд, аз ҷумла қонунҳои конституционии ҶТ «Дар бораи интихоботи Президенти ҶТ», «Дар бораи суди конституционии ҶТ», «Дар бораи райпурсии ҶТ» ва

хам вакилон, хам олимону мутахассисом
ва рохбарон бо идея тайёр намудан ва
кабули конунхо побанд мешаванд, худо
далели кабули конунхо хамчун муродиф
самаранокии конунгузорй баррасй ме
гардад.

Гардаш.
Конунгузорие, ки дар амалия татбига намешавад, ба «китобхонаи конунхо» табдил меёбад, ки аз он касе истифода намебарад. Конунгузорий бояд дастраси оммабошад, амалкунанда ва инкишофёбанд бошад, барои дарк ва истифодай хама шахрвандон ва шахсони ҳуқуқӣ боз бошад зеро он таъминоти илмӣ ва мунтазамиятинкишофро тараб мекунад.

Набудан ё сустии концепсияҳо умуми
ва стратегияҳои соҳавии рушди конунгу
зорӣ таҳияи асосҳои илмии системай ко
нунгузориро душвор менамояд. Ин боша,
системаи бутун бо ҷузъҳои худ, робитаи
дохилии онҳо мебошад, ки конуниятҳои
худро дорад. Дар гумон аст, ки тамоюз
ли дифференсиатсияи сунӣ ва ихтиосис
соҳаву зерсоҳаро дастигирӣ намудан лозим
аст, зеро на ҳамаи соҳаҳои аньянавӣ дар
шакли таҷдидшуда ба роҳ монда шудаанд.
Ба пешниҳоди чудо намудани соҳаҳои на
эҳтиётикорона муносибат намудан ва са
раввал ин идеяҳоро дар шакли зерсоҳаҳо
ва институтҳо татбиқ намудан лозим аст.

Ба мисли пешина тасаввуроти чиддийлік дар бораи хукуқ «шустра мешавад» хангоме ки вай тахти парчами ақидахонда, эстистикий хам хамчун хукуки давлатий хам хамчун хукуки корпоративий, хам хамчун хукуки шартномавий ва хам хукукка фардй тафсир дода мешавад. Дар ин чоғаҳмиши хукук хамчун танзимқунандан умумихатмии зоҳирӣ меъёрий аз дасма меравад. Коиддаҳои рафткор дар ҳар гуннагӣ хӯҷҷатҳои хукуқӣ инфода мегарданд. Яке аз чунин тамоюлҳои инкишофи қонунгузории Тоҷикистон таъсири зичи байнҳамдигарии он бо принсипу меъёроҳои хукукӣ байналхалқӣ мебошад. Мазмуни моддаи 10 Конститусияи ҶТ низ ҳамин аст, ки санадҳои байналхалқию хукуқии эътирофӣ намудаи Тоҷикистон кисми таркибии сис темаи хукуқии ҷумҳурий мебошанд.

Тоҷикистон бо мақсади гузаронидани ислоҳоти хукукии мусоидаткунанда борушди низоми нави хукукӣ, фаъолияти хукукҷодкуниро ба мархилаи сифати нав, зарурияти қабули стратегияҳои навро эҳтиёҷ дорад ба монанди: банақшашонири таҳияи лоихаҳои санадҳои меъёри хукукӣ, самтҳои афзалиятноки тадқикоти илмию хукукӣ дар соҳаи хукукҷодкуниро гузаронидани тадқикоти илмию таҳлили оид ба ҳолат, раванди инкишоф ва амалияи истифодаи қонунгузорӣ, гузаронидани экспертизаҳои хукукӣ ва зиддикоррупсионии лоихаҳои қонунҳоро ҳаматарафа васеъ ва объективона дида барояд. Ба санадҳои меъёри-хукукии амалкунанда даровардани ислоҳотҳои хаётан муҳим такозои дигаргуниҳои кулӣ буда, такмил дода шуданд. Барои муҳокими үумумиҳалкӣ лоихаи қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи танзими ми ањана ва ҷашну маросим дар Ҷумҳурии Тоҷикистон», «Дар бораи масъулияти падару модар барои таълиму тарбияи

истехсолоти ичро ва ғайра густариш пайдо намуданд.

Дар ЧТ дар давоми зиёда аз 23 соли амали Конститусию нав, асосхой фабо-лияти нави мусосири конунгэчодкунанда тавлид гардианд, ки барои ба тартиб даворвардани муносибатҳои нави чамъиятӣ равона карда шуда руқнҳои давлатдории мусосири Тоҷикистон хеле таҳқиму так-мил ёфтанд ва барои торафт мустаҳкам гардиани истиқлолияти воқеии кишвар мунтазам мусоидат менамоянд. Бинобар ин, ислоҳоти гузаронидашуда ба такми-ли минбаъдаи демократикунioni инсти-тутҳои давлатӣ ва чамъиятӣ мусоидат на-муда, системаи ҳуқуқӣ инкишиф мёбадл ва бо мушкилоти нав рӯ ба рӯ мегардад, ки ин тақозои замон, рушд ва дигаргун-шавии чомеаи демократӣ мебошад. Яке аз шартҳои ҳатмии самаранокии конунгузорӣ дар рафти эҷоди конунҳо риоя намудани талаботи доимиёти (тағйирнаёбандагӣ) ва устуворияти мазмун ё мундариҷа матни асосии конунҳои қабулшавандӣ ё аллакай қабулшуда мебошад.

Барои баркарор намудани асосҳои ягонаи хукуки танзими муносабатҳои ҷамъиятий, ба тартиб андохтани муносабатҳои мавҷуда, ҳокимиюти конунгузор ва давлат тамоми сабю қӯшишро ба ҳарҷ медиҳад, ки конунҳо дар амал иҷро шуда ба ҳалқ ҳизмат намоянд. Ба ин максад конунҳои қабул карда мешаванд, ки дар баробари танзими доираҳои муайянни муносабатҳои хукукӣ чунин амалҳоро нисбати дигар доираҳои муносабати байнҳамдигарӣ амалий менамоянд. Аз ин сабаб конунгузории амалкунанда ҳусусияти маҷмӯй дорад, ки муносабатҳои ҷамъиятиро ба танзим медарорад. Маҷмӯй будани санадҳои меъсрии хукукии муносабатҳои ҷамъиятиро танзимкунанда ҳусусияти объективӣ дорад, зеро аз як тараф, таъмин намудани риояни одилонаи манфиатҳои ҷамъиятий ва давлатӣ, аз тарафи дигар бошад, риоя намудани тавозуни байни манфиатҳои ҷамъиятий ва ҳусусӣ хеде мухим аст.

Санадхой кабулшудаи меъёрии хукукӣ, чи хеле ки таҷриба нишон медиҳад, саривактӣ ва муҳим буданд ва умуман ба талаботҳои шароитҳои пайдошудаи сиёсӣ, иктисолӣ ва идоракунӣ мувофиқанд. Ваље муносибатҳои нави хукукие пайдо мешаванд, ки такмили қонунгузорӣ, аз ҷумла кабули санадҳои нав, бартараф намудани камбудҳои санадҳои амалкунандаро таълаб мекунанд ба танзим дароварда мешаванд.

Дар шароити имрӯза хукукчодкунӣ, умуман соҳаҳои асосии хукук ва қонунгузорӣ бо тамоми ҳуҷҷатҳои зарурӣ қодификатсияшуда таъминанд ва инкишифи муосири қонунгузории Чумхурии Тоҷикистонро (аз ҷумла, системаи хукукии дар солҳои истиқлолият пайдошударо) ба таври пурра анҷомрасида шуморидан мумкин аст. Дар назди субъектони хукуки ташаббуси қонунгузорӣ дигар зарурати тезондани Ҷӯдӣ қонунҳо вучӯд надорад. Гарчанде мушкилоти мавҷудаи қонунгузорӣ хеле мухим аст, зеро қонунгузории амалкунанда аз рӯйи мазмуну муҳтаво ва мундари

КОРРУПСИЯ

Коррупсия яке аз масъалаҳо ташвишовари замони имрӯза ба шумор рафта, он сади роҳи рушду инкишофи сиёсиву икти-садӣ, иҷтимоиву ахлоқӣ ва фарҳангии давлатҳо мегардад. Бинобар ин, ҷомеаи ҷаҳониро зарур омад, ки алайҳи ин зуҳороти номатлуб ҷороҳои мушаҳҳаси қонунӣ андешанд. Барои пешгирий аз ҳама ҷинояту ҷинояткорӣ ва мубориза бо коррупсия аз 31 октябрисоли 2003 Конвенсияи СММ зидди коррупсия қабул шуда, санаи 9 декабрясоли 2003 дар конференси сиёсӣ зиёда аз 100 давлати дунё ба конвенсияи мазкур имзои худро гузоштанд. ҶТ низ ҳамчун узви комилхуқуқи ҷомеаи ҷаҳонӣ, дар катори дигар давлатҳо аз 25 сентябрисоли 2006 ба конвенсияи мазкур имзо гузошта, он ба низоми ҳуқуқии қишивар ворид карда шуд. Мағҳуми коррупсияро Қонуни ҶТ «Дар бораи мубориза бар зидди коррупсия» аз 25 июли соли 2005, №100 чунин пешбинӣ намудааст: Коррупсия – кирдоре (харакат ё бехарақатие), ки шаҳсони ба иҷрои вазифаҳои давлатӣ ваколатдор ё шаҳсони ба онҳо баробар-кардашуда бо истифода аз мақоми худ ва имкониятҳои он барои ба манфиати худ ё шаҳсони дигар файриқонунӣ ба даст овардани неъматҳои моддию фай-римодӣ, бартарият ва имтиёзҳои ди-

гар содир менамоянд, инчунин ба ин шахсон ваъда додан, таклиф ё пешкаш намудани ин гуна неъмату бартарият ва имтиёзҳои дигар бо мақсади моилкунӣ ё кадр карданни онҳо барои содир намудани чунин кирдорҳо (ҳаракат ё беха-ракатӣ) ба манфиати шахсони воқеӣ ё хукуқӣ мебошад.

Дар ҶТ баҳри ба танзим даровардани муносабатҳои мазкур аз 10 декабря соли 1999 Конуни ҟТ «Дар бораи мубориза бар зидди коррупсия» (Ахбори Мачлиси Олии ҟТ, соли 1999, №12, моддаи 314) қабул гардида, байдан конуни мазкур бо хамин ном дар таҳрири нав аз 25 июля соли 2005, №100 қабул карда шуд, ки дебочаи он ҳадафи конунро ба ҳифзи хукуқу озодихои инсон ва шаҳрванд, манфиатҳои ҷамъият, таъмини амнияти миллий, фаъолияти мұътадили мақомоти ҳокимияти давлатӣ, поктинатӣ ва бега-разӣ дар хизмати давлатӣ равона гардида, асосҳои ташкилию хукуқии пеш-гирий, ошкоркунӣ, кушодан ва барҳам додани оқибатҳои хукуквайронку-ниҳои ба коррупсия алоқаманд ва ба ҷавобгарӣ қашидани шахсро мӯкаррар карда, навъҳои хукуқвайронкуниҳои ба коррупсия алоқаманд ва ҷороҳои ҷавобгариро барои онҳо муайян ме-намояд.

Хамчүнин, баҳри банақшагирии

ТАДБИРҲОИ МУҚОВИМАТ БА ОН

Дилшод НОСИРОВ
муовини сардори шуъбаи
қонунгузорӣ оид ба соҳтори
давлатӣ, мақомоти судӣ ва
ҳифзи ҳуқуқи Маркази миллии
қонунгузории назди
Президенти ҶТ

демократӣ ва баланд бардоштани не-
куахволии мардум, зарур аст, ки ҳама
мақомоти давлатӣ, шахсони мансабдор
ва тамоми ҷомеаи шаҳрвандӣ дар барта-
рағсозӣ ва решакан намудани корруп-
сия дар Тоҷикистон муборизаи ҷиддиро
ба роҳ монанд.

ИПОТЕКА ВА ТАНЗИМИ ҲУҚУҚИИ ОН

**Мұхынчон ФАНИЕВ
аспиранти соли 2-юми
Институти фалсафа,
сүйесатшының вакыт-
хукуқи ба номи
А. Баҳоваддинови АИ ҖТ**

Дар Чумхурии Тоҷикистон навъи гарави амволи гайри-манқул бениҳоят заруру саривактист, зеро маҳз қисми бештари одамон, ҷомеаи шаҳрвандӣ маҳз бо чунин омил (карзи ипотекии дарозмуддат) ба ҳӯҷраҳои (квартираҳо) истикоматии му-конеъ гардонад, ба истиснои холатҳои мукаррарнамудаи қонун. Гаравдех – шахсе, ки дорои ҳуқуқи моликият ё дигар ҳуқуқи ашёй ба молу мулки ба гарав гузашташуда мебошад. Гаравгир – шахсе, ки талаботи ўид ба уҳдадории асосӣ бо гарав таъмин шудааст.

нисиб дастёб мегарданد. Дар фаъолияти бонкҳо ва дигар ташкилотҳои карзӣ навъи грави ипотека бештару зиёдтар мавриди истифода карор мегирад, зеро оқибатҳои таъминпазии кафолати баргардонии маблағи қарзи додашу-да аз хисоби амволи гаравиро таъмин месозад. Дар баробари пешниҳоди қарзҳои имтиёз-нок баҳри рушди фаъолияти соҳибкорӣ бо мавҷудияти амволи таъмини иҷрои уҳдадорӣ роҳандозӣ гардад ҳам бо на-зардошти пешниҳоди қарзҳои ломбардӣ (ашҳои манкула), ки фурсати камро барои пешниҳоди маблағи қарзи гирифта, тақозои интизори кашиданӣ мархилаҳои бастан ва ба-кайди давлатӣ гирифтган гарави-навъи файриманқул чунин сурат мегирад: муроҷиати мизоч ба ташкилоти қарзӣ баҳри гириф-тани қарз бо пешниҳоди гарави амволи файриманқул, мутахасси-ни ташкилоти қарзӣ ба суроғаи амволи ба гарав пешниҳоднаму-даи мизоч баҳри дидан намудани манзили истикоматӣ, мувоғиқ ва бозоргир будани он, мувоғиқан бо ҳуҷҷатҳои тасдикку-нанди ва шиносномаи техникии ҳавлидорӣ мутобиқати майдон ва метри мураббаи бино ва нархгузории онро бо талаботи бозори имрӯза баҳогузорӣ наму-да бо баргузор намудани (куми-таҷаласа) барои додани хулосаи

пешниходи қарз ба мурочиатку-
нанда бо назардошти ба инобат
гирифтани амволи файриманкул
хамчун таъмини ичрои уҳдадорӣ
ва дар фарҷом хӯҷатҳои аслияти
амволи гаравӣ ба идораи нота-
риалии давлатӣ баҳри бастани
шартномаи гарави амволи фай-
риманкул баста шуда бо намо-
яндаи ташкилот равона гарди-
да, шартномаи мазкур ба КДФ
“Бақайдигрии молу мулки
файриманкул” баҳри ба қайди
давлатӣ гирифтани гаравир ир-
сол менамояд ва сипас мизоч
боз ба ташкилот ворид гардида,
хӯҷатҳои аслиро ба бойгонии
ташкилоти қарзӣ супорида, пас-
он қарзи турсидашуда ба ми-
зоч пешниҳод карда мешавад.

Дар ин замина, барои так-
вият баҳшидан ва боз ҳам му-

вилт салшидан ба боз ҳам мұккаммал намудан навы гарави амволи файриманкул (ипотека) ба маврид хоҳад буд, зеро имрӯз дар даврони иқтисоди бозаргонй навы гарави ипотека дар бештари муносибатхон гражданий ва тичоратй аз кабили ташкилоти қарзӣ (кредитӣ) баръало истифода мегардад. Дар амалия диде мешавад, ки бо пешниҳоди аризаи даъвогӣ аз ҷониби ташкилоти тичоратӣ барои насупоридани маблағи қарз ба суди маҳалли воқеъ гардидан амволи дар гарав қарордошта пешниҳод мегардад, байдан масъалаи рӯёниш ба миён меояд. Ҳолатхое мешаванд, ки баррасии ариза доир ба ситонидани қарз аз ҳисоби амвол аз тарафи суд рад карда мешавад, агар аз ҷониби қарздор вайрон-кунин уҳдадорӣ ноҷиз бошад, ё ин ки ба масоил монанд дар сурати дарҳости ҳаттии қарздор ба суд дар натиҳаи аз амволи дар гарав қарордошта маҳрум намудани соҳибмулк ва шароити дигари макони зист надоштан аз лаҳзai қабули ариза бо назардошти дарҳости ҳаттии мизоч

мумкин аст то як сол мухлати нигарониш доир ба ситонидан тамдид карда шавад, аммо фоизу ҷаримаҳо дар ин мухлат қатъ нагардида, ҳисобида мешавад. Ин ҳолати истисно танҳо нисбати шаҳси вожеӣ дар асоси пешниҳоду дарҳости ҳаттии ўз тарафи суд амалий мегардад. Боз дар мавзӯи танзими навъи грави амволи ғайриманқул (ипотека) бисёр муаммоҳо ва масъалаҳои баҳснок аст, ки барои нигаронидани рӯёниши чи тарики судӣ ё ғайрисудӣ (нотариалий дар шакли созишномаи ҳаққи дасткашӣ) пешниҳоди далелҳои мушаххасро тақозо мекунад. Умуман, мавзӯи номбурда дар ҷомеаи кунунӣ (имрӯза) актуалий маҳсуб меёбад, зоро аз предмети ипотека бармеояд, ки биною ин-

чумла қарор оиди чудо ва вобаста намудани қитъай замин ва сертификати (шаходатнома) ҳукуки истифодай замини хочагии дехконӣ (фермерӣ). Агар заминни хочагии дехконӣ узвият дошта бошад, пас зарурияти гирифтани аризai розигӣ баҳри пешниҳоди гарав бо тарики нотариалий тасдикгардида зарурат пеш меояд ва бе назардошти розигии хаттӣ ба гарав гузоштан ба тарики хиссагӣ иҷозат, аммо ба пуррагӣ гузоштани гарави замини хочагии дехконӣ (фермерӣ) имконнопазир мебошад. Аз рӯи тартиби пешбининамудаи қонунгузорӣ гаравдех-қарзигранда мебояд ба гаравгир-карзедҳ номѓӯи чунин ҳуччатҳоро пешниҳод созад:

1. Нусхай хүччати тасдиккүндандаи хукуки истифодаи замин, ки аз чониби мақомоти заминсиз тасдик карда шудааст;

2. Санади ариши кадастрий
китъаи замин, ки хукуки исти-
фодаи он ба гарав гузошта шу-
дааст;

3. Нұсхан нақшай қітъаи замин, ки хуқуқи истифодай он ба

гарав гузашта шудааст;
4. Майлумот оид ба мавҷудияти (набудани) маҳдуният (гаронӣ) ба ҳуқуқи истифодаи замин.

Санади арзиши кадастрий қытъай замин, нақшаша қытъай замин, маълумот оид ба мавчудияти (набудани) маҳдудият (гаронӣ) ба хукуки истифодай заминро макомоти давлатии ваколатдор, яъне Кумитаи идораи замин ва КДФ “Бақайдгирӣ молу мулки файриманқул” бо тартиби мукаррарнамудаи конун медиҳад.

Ҳамзамон бояд хотирнишон намуд, ки дар гарав қарор доштани китъаи замин барои тафий-ир додани таъиноти максадноки китъаи замин асос шуда наметавонад.

Пайрав ИЗАТУЛЛОЗОДА
денишчӯи соли 4

Боиси ифтихору сарфарозист, ки тули бисту як сол дар партави сулху субот ва вахдату ягонагӣ умр ба сар мебарем. Ин неъмати бебаҳоест барои миллати тоҷик, зеро дар муддати ҳазорсолаи таърих расидан ба вахдату яқдилӣ на ба ҳар ҳалқу миллат муссар гардидааст. Ба вахдати миллӣ расидан заҳмати гарон ва ҷоннисоронаи фарзандони содики миллатро талаб менамояд.

Дар солҳои 90-уми асири гузашта фазои ноором кишвари азизи моро фаро гирифт ва рушду тараққиёти онро ба ҷандин солҳо ақиб бурд. Бо заҳмату қӯшишҳои фарзандони ҷонғидони миллат, ба мисли Пешвои миллат, муҳтарам Эмомали Раҳмон мо тавонистем аз ҷангли ин зуҳуроти ҳароби овар раҳӣ ёбем ва вахдату сулху суботро дар кишвар ҷондагонӣ намоем. Имрӯз самарай ин ҳама қӯшишҳоро дар лабҳанди модарону ҳоҳарон, оромию ободии мамлакат, дастовардҳои беназари ҳамватанон дар доҳил ва ҳориҷи кишвар ва ғ. дода метавонем.

Таҷрибаи сулҳи тоҷикон ва расидан ба вахдати миллӣ то кунун аз ҷониби ҷомеаи ҷаҳонӣ мавриди омӯзиш карор дорад. Вахдату ягонагӣ ин сар баровардан аз як гиребон, муттаҳид шудан баҳри татбики ғояҳои нав, баланд бардоштани ҳисси ватандӯстӣ ва синай ҳудро барои ҳифозати миллату давлат сипар кардан аст. Бо татбики ҳарчи бештари ғояҳои миллӣ ва созандагӣ, пояҳои давлатдории мо ҳамон андоза мустаҳкам гардида, боиси болоравии камолоти мавнавии мардум ва ҷомеа мегардад. Ҳудшинойӣ ва ҳудохонии миллӣ пандест аз гузаштаи дуру пешрафти

ВАҲДАТИ МИЛЛӢ-

Ваҳдат рамзи яқдиливу яқмаромӣ ва осоиштагиву ободист, ки боиси инкишоф ёфтани тамоми соҳаҳои ҳаёти ҷомеа мегардад. Ҳушбахтона, ин неъмати бебаҳо насиби ҳалқи тоҷик гардидааст, ки аз он шукргузоранд. Ҳамасола дар кишвари азизамон 27-уми июн чун Рӯзи Ваҳдати миллӣ таҷлил карда мешавад. Бо ин мақсад тасмим гирифтем, ки доир ба Ваҳдати миллӣ ва нақши он дар ҳаёти ҷомеа андешаву ақидаҳои донишҷӯёни факултетро манзури хонандай закӣ гардонем.

маънавиёти кишвар. Танҳо бо роҳи яқдигарфаҳмӣ метавонем истиқлолият ва сулху ягонагии давлатмонро устувор намоем. Зеро, дар фазои сулху вахдат душвориҳо ва монеаҳо насиби сар мешаванд, рӯзгори мардум рӯ ба тараққӣ ҳихода, кишвари биҳиштосоямон дар шоҳроҳи пешрафти тараққиёт мавқеъи боз ҳам мустаҳкамро соҳиб мегардад.

Валиҷон ДАВЛАТОВ
денишчӯи соли 3

Пас аз ба даст овардани истиқлолияти давлатӣ дар кишвар ҷонги шаҳрвандӣ сарзад ва вахшонияти ин рӯйдоди нобасомон, ки дое ғаҳи ҳар ҷониши ҷондагонӣ мөнандӣ буд, дар шеъри Мӯъмин Қоноат ҷунун тасвир шудааст:

Чунин разми беназмро
кас надид,
Ва тасвири оро
набояд кашид,
Зи тифлони гавҳора
то пири кор,
Бишуд сайди ин ҷонгу
тири ширкор.

Чун тулӯи офтобе, ки бадди ҷанд рӯзи боронҳои пай дар пай синаи абрҳоро шикофта берун мешавад, моҳи ноябр соли 1994 роҳбарии давлати тоҷикон ба уҳдан шаҳсе вогузор гардида, ки нахустин суханаш: «Ман кори ҳудро аз сулҳ сар мекунам» буд.

Дарвокеъ, ин шаҳси ватандусту матниро тавонист орзуви омоли деринтизори тоҷиконро ҷомаи амал пӯшонад. Ӯ ин миллати парокандаву парешон ва но-

огоҳ аз мақсадҳои нопоки ҷанд мансабҳоҳ дар қасди ҷониши бародари ҳуд камон ба даст гирифтаро ба вахдату сарҷамӣ даъват намуда, сулҳро дар кишвари тоҷикон танинандоз намуд.

Ҳиммати баланди бахшандагӣ ва ҷаковату дурандешии физиони сарвари давлатмон Эмомали Раҳмон ва сарвари собиқ муҳолифин Саид Абдуллоҳи Нурӣ, ки оқибат ба дарки маънни идомаи ҷанг – идомаи тоҷикӯшист ва идомаи тоҷикӯши ғаҳони миллат аст, расида, дасти яқдигарро баҳри сулҳ ва ризоияти миллӣ фишурданд ва 27 июни соли 1997 дар Москвава созишномаи сулҳ имзӯгузоштанд, сазовори ситоиш ва нақӯиш аст. Ин амали ҷавонмардона ва хирадмандона, ки зиндагии ҳуҷӯ гуворо ва оромию осоиштагии имрӯзаро ба бор овард, дар таърихи ҳалқи тоҷик бо ҳарфҳои заррин сабт гашта, ояндагон онро чун як амали ибратбахш бо ифтихору сарбаландӣ ба ҳуд қабул ҳоҳанд кард.

Ин имкон дод, ки кишвари мо ба марҳилаи нави давлатории миллӣ қадамҳои устувори ҳудро гузошта, ба сӯи созандагиву бунёдкорӣ ва пеш гирифтани ислоҳотҳои куллиро дар ҳамаи соҳаҳои иқтисодиву иҷтимоӣ амалӣ созад. Бахусус, пешрафти соҳаҳои маориф, энергетика, роҳҳову коммуникатсия, саноату кишоварзӣ ба сиёсати стратегии кишвар табдил ёфт. Тайи ҷанд соли охир ин соҳаҳо ба самтҳои асосии фаъолияти ҳукумати кишвар мубаддал гардида, дар Паёмҳои солонаи Пешвои миллат ба Маҷлиси Олии мамлакат расонид мешавад. Махсусан, ба пешрафти соҳаҳои энергетика, нақлиёту коммуникатсия ва таъмини амнияти озуквоворӣ дар кишвар таҷаҷҷуҳи хосса зоҳир мегардад.

Расидан ба Ваҳдати миллӣ боиси он гардида, ки миллат ба фатҳи қуллаҳои нав ба нав дар ҳамаи соҳаҳо муввафқ гардад.

Имрӯз, чун дар останаи 21-умин солгарди таҷлили рӯзи Ваҳдати миллӣ қарор дорем, ҳар яки моро мебояд, то ба қадри ин неъмати бебаҳо ва ғанҷи нойёб расида, онро ба наслҳои оянда ба месрос гузорем.

Шерзод САЛИМЗОДА
денишчӯи соли 4

«Ман ба Шумо сулҳ меоварам» – ин аввалин сӯхани самимона ва таскинбахш бо эътидоди Асосгузори сулҳу вахдати миллӣ, Пешвои миллат, Президенти ҶТ, муҳтарам Эмомали Раҳмон буд, ки дар ҳақиқат давоми 21 сол фазои мардуми тоҷикро дар пояи сулҳу вахдат нигоҳ дошта, ба ояндаи дураҳшон раҳнамоӣ мекунад.

Аз он замоне, ки ҳукумати кишвар дар шароити ниҳоят вазнини сиёсӣ, иҷтимоӣ, иқтисодӣ ва ниҳомӣ қарор дошт, мушкиниву монеаҳо барои ба эътидол овардани вазъи ҷомеа, сарҷамӣ миллиат, ба ватан баргардонидани гурезашо ба бо муҳолифин гузаронидани музокирот мавҷуд буд, акнун 21 сол сипарӣ мешавад. Сулҳу суботе, ки дар натиҷа имзӯ шудани Соҳишиномаи умумии истиқроори сулҳ ва ризоияти миллӣ ба вучуд омад, дастоварди беназари миллати тоҷик ба хисоб меравад.

Зарурат ва ҳукумати вахдати миллӣ дар замони мусоир бештар ба назар мепрасад, зеро вахдати миллӣ бо эъломияти истиқлолияти кишвар дар як радиф қарор дорад, ки яке бидуни дигаре вучуд дошта наметавонад ва муҳимиёти он аз ба даст

овардану дубора эҳҷа гаштани давлатдории миллӣ кам нест. Ваҳдати миллӣ рамзи яқдиливу яқдигарфаҳмӣ буда, барои инкишofi таомоми соҳаҳо нақши асосиро иҷро менамояд. Расидан ба қадри ин дастоварди беназир вазифа ҳар як фарди ҳудоғоҳ буда, нишонаи эҳтирому самимияти ўро нисбат ба ҳалқу миллати тоҷик ифода менамояд. Махсусан, дар шароити мураккабардии муносабатҳои байналмилалӣ аҳамияти оромӣ, сулҳ ва яқдигарфаҳмӣ бештар ба назар мепрасад. Аз ин рӯ, моро зарур аст, ки ғанҷинаи бебаҳо, ки бо заҳматҳои зиёд ба даст омадааст, ҳифз намоем ва дар инкишofi Ватани азизамон саҳм бигзорем.

Фарзона АСОЕВА
денишчӯи соли 2

Дар ибтидои солҳои 90-уми асири XX бо сабаби пароканда шудани Иттиҳоди Шӯравӣ миллиати тоҷик истиқлолияти ҳудро ба даст овард. Бинобар ин умуд буд, ки дар шароити нави таърихӣ барои таҳқими вахдати миллӣ беш аз пеш шароити мусоид фароҳам меояд. Аммо, бо унсир гирифтани ихтилоғу низоҳо кувваҳои мочароҷи сиёсии дохилӣ бо дастгирӣ ҳомиёни ҳориҷиашон, ки мустақилияти давлатӣ ҳудро ҷондагонӣ мекунад, дар ҷомеа тухми кинаву адоват ва ҷудоҳои афруҳтанд, ки якпорчагии мамлакатро зери ҳатар гузашт. Парокандагии миллӣ, ҷудоӣ ба маҳаллу гурӯҳҳо

ИТТИХОДУ ЯГОНАГӢ

ва паси сангари мӯқобил пайи қасди чони яқдигар қарор гирифтани тоҷикон, ки акнун истиқлолияти насибашон гашта буд, воқеан даҳшат ва хатари азиме буд. Такдир ва сарнишишт миллати тоҷик дар солҳои 1992-1994 чун ашки сари мижгон дар вазъи ҳасосе қарор дошт. Бинобар ин ҷораҳои муассисре зарур буданд, ки ҷанги шаҳрвандро хотима дода, вахдати миллӣ, яғонагии қишвар, барқарор кардани сохти конституционӣ, рушди иқтисодӣ, иҷтимоӣ, сиёсӣ ва фарҳангии мамлакатро таъмин намоянд. Бо дарки ҳамин зарурати таърихӣ Иҷлосиия XVI Шӯрои Олии ҶТ даъват карда шуд, ки дар он масъалаҳои мухими мамлакат, аз ҷумла интиҳоби роҳбари нави сиёсӣ, хотима баҳшидан ба ҷанги шаҳрвандӣ ва истиқрори сулҳи комил баррасӣ шуданд. Бояд зикр намуд, ки дар ин замина роҳбарияти нави сиёсии мамлакат ягона роҳи дурустӣ ба сулҳи комили миллӣ расиданро дар гуфтушунидҳо бо муҳолифини муттаҳида медиҳад. Аз ин рӯ, марҳилаи гуфтушунидҳо оғоз шуда, якчанд давр баргузор гашт ва ниҳоят 27-уми июняи соли 1997 дар шаҳри Москва бо имзои «Созишномаи умумии истиқрори сулҳ ва ризоияти миллӣ дар Тоҷикистон» анҷом ёфтанд. Маврид ба зикр аст, ки баъди «оши оштӣ» низ дар гӯшаю канори гуногуни қишвар таҳрикорӣ идома мейғт ва имкон намедод, ки мардум зиндагии осоишта ба сарбурда, ҳукumat дар роҳи ободии мамлакат фаъолона кор анҷом дихад. Ин аст, ки Сарвари давлат Эмомалӣ Раҳмон боз ҳам бо забони сулҳпарастӣ ба онҳо муроҷиат намуданд: «Биёд, кинаву адоватро як сӯ гузорем, ба гузашта салавот гуфта, ҳамдигарро бародарвор ба оғӯш бикашем ва

силоҳ ба замин гузошта, ба меҳнати бунёдкорона маҷгул бишавем. Танҳо дар яқҷоягуви муттаҳидӣ мегӯянем Тоҷикистони азизи худро аз вартаи нобудӣ раҳо намуда, ба давлати соҳиби қарори ғанию мутаракқӣ табдил бидиҳем».

Чун тулӯи офтобе, ки баъди ҷандӯзи боронҳои пай дар пай синаи абрҳоро шикофта берун мешавад, шаҳси ватандӯсту матинирода, фидокору қаҳрамони беназери давлати тоҷикон Эмомалӣ Раҳмон тавонист яъси ноумедӣ ва торикиро аз ояндаи ҳалқу миллати хеш дур созад.

Фаридун
БОБОХОНЗОДА
донишҷӯи соли 4 (МБХ)

Дар ин айёми омодагӣ ба таҷилии ҷашни рӯзи Ваҳдати миллӣ бояд сар карда, аз таърих то инҷониб назар афканем, ки ба ҷай дастоварду комёбихо ноил гардидаem. Имрӯзҳо бояд тамоми мардуми қишвар махсусан наслҳои ҷавони имрӯзу ояндасози мо аз он ифтиҳор намоянд, сабақ гиранд, ба мероси бузурги маънавӣ ва фарҳангии ниёғонамон арҷузорӣ карда, ин неъмати оли — иттиҳоду яғонагӣ, ҳамзистиву осоиштагии миллиро чун гавҳараки ҷашм ҳифз намоянд. Зоро, ғояҳои олии вахдати миллӣ ва эҳӯи

Тоҷикистон, ки саросари ҷомеаи моро имрӯз торафт бештар фаро мегирад, ормони азалий ва ҷамъиятии ҳалқи бунёдкори мо маҳсуб мешавад. Бо татбики ҳарҷи бештари ғояҳои миллӣ ва созандагӣ пояҳои давлатдории миллии мо ҳамон андоза мустаҳкам гардида, боиси болоравии камолоти маънавии мардум ва ҷомеа мегарداد.

Албатта, иттиҳоди миллӣ неъмати бузургу мӯқаддасест, ки тамоми пешрафти комёбихои давлатамон ва саодати рӯзгори мардуми шарифамон аз он ибтидо мегирад.

Тоҷикистон дар ибтидои асри XXI ҳамчун қишвари соҳибиҳтиёр ва узви комилҳуқуви ҷомеаи ҷаҳонӣ сиёсати доҳилӣ ва ҳориҷии худро бо дарназардошти манфиатҳои олии давлат ва миллати тоҷик тақмил дода, ба сӯи ҳадафҳои худ устуворона қадам мегузорад. Бояд зикр кард, ки дар ин ҷаҳони пур аз таззоду рако-батҳои шадиди глобали мөбоддӣ пеш аз ҳама ҳифзи дастоварҳои истиқлолият ва давлатдории миллиамонро таҳқим бахшида, ҳамеша ба хотири сулҳу суботи қишвар ва оромии ҷомеа саъю талош намоем.

Орзужон САЙДАЛИЕВ
донишҷӯи соли 4

Аз имзои Созишномаи умумии истиқрори сулҳ ва ризоияти миллӣ 21 сол сипарӣ мегардад ва он дар қишвари мо решави мустаҳкам давонда, боровар гардид. Имрӯз Тоҷикистони азизи мо бевосита ба муваффақиятҳои назарраси сиёсӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ, илмӣ ва фарҳангӣ ноил шуда, дар ҷаҳони мусоир ҷойҳои худро пайдо кардааст ва пояҳои истиқлолияти давлатии мо сол то сол қавитар гашта истода-

аст. Бесабаб нест, ки созмонҳои байналмилалӣ ва доираҳои илмию сиёсии қишварҳои ҷаҳон таҷрибаи сулҳи тоҷиконро мавриди

омӯзиш карор дода, онро ҳамчун падидан нодир ва боарзиш дар таърихи сулҳо-ғарини байналмилалӣ доностаанд, ки бунёди тамоми ин комёбихо суботи қишвар ва сиёсати дурандешонаву дурусти ҳукумати қишвар таҳти сарварии Асосгузори сулҳу вахдати миллӣ, Пешвои миллат, муҳттараам Эмомалӣ Раҳмон мебошад. Ба таври далел бояд қайд намуд, ки дар ҷаҳони мутамаддин миллату ҳалқиятҳои арзи ҳасти доранд, ки то ҳол соҳиби вахдату истиқлолияти миллӣ ва давлати мустақили хеш нагаштаанд.

Самиолло
ШЕРАЛИЗОДА
донишҷӯи соли 4

Сулҳ баҳорест, баҳор оварад, Равнаки шодиву барор оварад. Сулҳ дихад шаршараи ҷӯи об, Сулҳ дихад ҳусни пур аз обутоб.

Дар воқеъ, сулҳ мағҳумест бузургу пуробуранг, ифодакунандаи амният, осоиштагӣ, озодӣ, истиқлолияти ва нишонаи ободию зиндагии ороми давлату миллат. Он таҷассумгари шодиву нишот, ҳамдигар-фаҳмӣ, озодиҳоҳиву ватандӯстист.

Ҳастию пояндагии сулҳ на танҳо дар ҳастиин давлату миллат, балки дар ҳастиин ҳар як гулу гиёҳ ва тамоми ҷисмҳои зинда эҳсас мешавад. Мо ҳалқи тоҷик аз он ифтиҳору ҳушнудем, ки озоду бофароғат зиндагӣ мекунем. Имрӯз бо заҳмати беандозаи Пешвои миллат ва дастгирии миллати бонангӯи номуси тоҷик Тоҷикистон бо ҳамаи қишварҳои дунё ҷонӣ ӯзган. Ҳамарӯза чун миллати сулҳҳоҳу давлати тинҷӯ ором ҳамкориву ҳамрайӣ намуда, дар бурду боҳт ва қамию қостиҳои онҳо саҳмгузор аст.

Дар маҷмӯъ метавон гуфт, ки сулҳ армугон ва дастоварди бузургест, ки аз сарвати бисёр болотар аст. Ҳеч як дорониву афзунӣ ба як лаҳзаи осоиштагӣ ва дӯстиву сулҳу суботи баробар буда наметавонад. Ваҳдат неъмати гарону ноёфтанист, ки миллатро бузурги арзи баланд ва давлатро афзунию шуҳратёр мегардонад.

Тахияи
Некӯз САФАРЗОДА

**Мувофики қисми 1
моддаи 33 Конститу-
сияи ҶТ давлат оила-
ро ҳамчун асоси чамъи-
ят ҳимоя менамояд
ва дар асоси мод-
даи 1 Кодекси ои-
лаи ҶТ оила, акди
никоҳ, модар, падар
ва кӯдак дар ҶТ таҳти
муҳофизати давлат
карор доранд.**

варӣ дар оила” мағҳуми зӯроварии рӯҳӣ дар оила ҷунин оварда шудааст: Зӯроварии рӯҳӣ дар оила – таъсиррасонии қасданаи рӯҳӣ, паст задани шаъну эътибори як узви оила аз ҷониби дигар узви оила бо роҳи таҳдид, таҳқир, иръоб ва ё мачбуркунӣ ба содир намудани ҳуқуқвайронкуниҳо ё кирдорхое, ки барои ҳаёт ва саломатӣ ҳавфноканд, инчунин ба вайроншавии инкишофи рӯҳӣ, ҷисмонӣ ё шахсият оварда мерасонад.

Бешубҳа зӯроварӣ дар оила мушкилии дар тамоми ҷаҳон то андозае паҳнгардида буда, оқибатҳои ҷиддие барои ҷабрди дагон аз ҷиҳати ҷисмонӣ, рӯҳӣ ё эмотсионаӣ, молиявӣ ва иҷтимоӣ дошта, на танҳо ба оила, балки ба тамоми ҷомеа низ таъсиргузор мебошад.

Таҳқири таҳдид намудан, гунаҳ-

рӯйдодҳо ва оқибатҳои ноҳуш замини гузоштанаш аз эҳтимол дур нест.

Чандин ҳолатҳои мавҷуданд, ки зӯроварӣ дар оила дар замини рӯҳии носолим ва бемории рӯҳӣ рӯй медиҳад. Заифии равонӣ ва рӯҳии носолим яке аз сабабҳои асосии сар задани зӯроварии рӯҳӣ мебошад. Масалан, дар оила мард бо таъсиррасонӣ ба эҳсосот ва рӯҳии зан, мекӯшад ҳудро фармонравои оила эътироф намояд. Ин омил дар натиҷаи номутибикшавии шаҳс ба ҷамъият ва дар ҷаҳорчубаи маҳдул зистан ба вучуд меояд.

Аз сар гузаронидани ҷарроҳати вазнини равонӣ яке аз сабабҳои асосии ин омил ба шумор мераవад. Аз ин лиҳоз, бояд иҷрои меъёроҳои даҳлдори Кодекси тандурустии ҶТ дар самти ёрии равонпизишӣ таъ-

аввал аз оила ва падару модари худ меомӯзад. Бешубҳа кӯдак он чиро, ки мебинад ба карданаш кӯшиш менамояд. Мисол, агар писарбача дар мухите қалон шавад, ки падараши доим модарашибро озору азиат медод, ў низ фардо ба ҳамсари хеш ҷунин муносибат мекунад.

Хоҳиши кӯдратро ба даст овардан, ҳадди ақал дар оила низ ба зӯроварии рӯҳӣ боис мегардад. Инчунин эҳтимод надоштан ба мустаҳкамиву суботи муносибатҳои оиласӣ ба барангезиши ҷунин намуди зӯроварӣ замина мегузорад.

Яке аз омилҳои дигари зӯроварӣ дар оила – ин паст будани вазъи модӣ мебошад. Аксарияти занҳо дар дехот ва ҳатто шаҳрҳо ҳонашин буда, дар ғанӣ гардонидани буҷети оила саҳм надоранд. Барои ҳамин

ЗАМИНАҲОИ ҲУҚУҚИИ ПЕШГИРИИ

Воқеан, мо тоҷикон ба оила ва оини оиладорӣ аз азали ба таври ҳоса арҷ мегузорем. Ҷомеаи суннатии мо бидуни оила вучуд дошта наметавонад. Оилаҳои солим ҳарчи бештар бошанд, пешрафти давлату ҷомеа низ ҳамон қадар бештар мегардад. Ҷунки инсон тарбияи аввалин ва асосиро аз оила мегирад. Табиист, ки дар оилаҳо, ки меҳру муҳаббат, ҳурмату эҳтиром, дӯстиву бародарӣ, яқдиливу яқдигарфахмӣ ва одобу ахлоқ ҳукмфармост, аз он оила насли ояндадору бомаърифат ба камол мерасад. Ё ба таври дигар, оилаҳои ҳуб ба ҷомеа фарзандони ҳубро эҳдо мекунанд, ки ҳам ба давлат, ҳам ба ҷамъият ва ҳам ба ҳуди оила манфиатовар мебошад.

Ин аст, ки бо ташаббуси Президенти ҶТ, Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон бо мақсади баланд бардоштани маърифати оиладории аҳолӣ соли 2015 ҳамчун Соли оила эълон гардида, як зумра ҷорабиҳои ҳаётан муҳим дар амал татбик шуданд. Вале боиси таассуф аст, ки дар аксари оилаҳо муносибатҳои ба зӯроварӣ алокаманд, махсусан зӯроварии рӯҳӣ аз ҷониби як узви оила нисбати дигар узви оила мушоҳид мегарданд.

Дар сарҳати ҷорӯми моддаи 1 Қонуни ҶТ “Дар бораи пешгирии зӯро-

гор кардан, дӯгу пӯписа задан, тарсонидан, аз муошират бо наздиқон маҳрум соҳтан, ғурӯсна монондан, мачбуркунӣ, масҳаракунӣ, писхандзани, додзани, пастзани, фишордихӣ, нигоҳи қинадор, таъкибу назорати доимӣ, бадрашӣ, беътиноӣ ва дигар амалҳои ба инҳо монандро аз зумраи зӯроварии рӯҳӣ дар оила метавон номбар намуд. Ба ақидаи аксарияти олимон, амалҳои номбаршуда бояд ҳусусияти мунтазам дошта бошанд.

Аслан зӯроварӣ дар оила ҳуд зуҳуроти ҳатарноки ҷамъияти мебошад, ҷонки он дар навбати аввал ҳуқуқи конституционӣ ва озодиҳои занон, кӯдакон ва шаҳсони солҳӯрدارо поймом менамояд. Бо ҳамин сабаб ҳам муҳофизати шаҳрвандон аз зӯроварии ҳонаводагӣ аз тарафи давлат ҳалли як қатор масъалаҳои-ҳуқуқӣ, қонунгузорӣ, ташкилий, иҷтимоӣ-иқтисодӣ, тиббӣ ва ғайраро такозо менамояд.

Албатта, ҳеч ҷиз ҳуд аз ҳуд ва дар ҷойи ҳолӣ пайдо намешавад. Сабабҳои зӯроварии рӯҳӣ дар оила низ ғуногунанд. Баъзан, ҳамчун бавуҷудорандай зӯроварӣ, яке аз омилҳои дар поён овардашуда метавонад баромад қунад. Вале дар аксар ҳолатҳо амали ин омилҳо дар яқҷояӣ ба мушоҳida мегарданд, ки ба рӯҳ додани дигар

мин карда шуда, муассисаҳои тиббӣ ва тамоми аҳли ҷомеа дар муайян намудани шаҳсони заифии равонидозаш ва бо табобату корҳои профилактиկӣ фаро гирифтани онҳо фаъол бошанд.

Ҳастанд шаҳсоне, ки барои баъзанд кардани ҳудбаҳодиҳии хеш аз зӯроварии рӯҳӣ истифода мебаранд. Надоштани таълимоти кофӣ ё фикри ҳудро озодона иброз карда натавонистан имкон намедиҳад, ки шаҳс дар муносибатҳои оиласӣ тавассути сӯҳан муоширати оромонаву ҳуб карда тавонад (масалан, зуд асабӣ, ғазабнок, бадқарҳо шудан ва ғайра).

Тарбия ва дар муҳити махсус ба воя расидани шаҳс аз омилҳои дигарест, ки ба зӯроварии оиласӣ, ҳусусан рӯҳӣ ё эҳсосоти мусоидати менамояд. Инчо набояд истисно кард, ки аз ҷиҳати иқтисодиву иҷтимоӣ ва бо ҳама намуди таъминот ба воя расидани шаҳс низ метавонад сабаби зӯроварӣ нисбати узви дигари оила гардад. Дар ҷунин ҳолат шаҳс эҳсос мекунад, ки аз дигарон бартарӣ дорад ва бояд дигарон ба вай тобеъ бошанд. Ҷунин муносибат дар ҷомеаи мо бештар нисбати келинҳо мешавад, ки аз оилаҳои сатҳи иҷтимоияшон на он қадар баланд, ба ҳонаводай сарватманд омадаанд. Таҷрибаи ҳаётӣ ва муносибат бо дигаронро ҳар кас

бо оддитарин ҳатоҷӣ мавриди зӯроварии рӯҳӣ аз ҷониби шавҳар ё узви оилааш гашта метавонанд. Аз ин рӯ, бояд қасбомӯзии занҳои ҳонашин, бо зинаи сеюми таҳсил фаро гирифтани ва саҳми онҳоро дар ҳубтар намудани вазъияти маддии оила беҳтар кардан манфиатовар аст.

Ғайр аз ин, ба назар нагирифтани сатҳи маддии фарҳангии оилаи дигар ҳангоми интиҳоби ҳамсар барои зӯроварӣ, ҳусусан зӯроварии рӯҳӣ сабаб шуда метавонад. Яъне, баъзан оилаи зиёй бо оилаи камбизоат, ё сарватманди камсавод, ки аз ҷиҳати инкишофи фарҳангӣ дар зинаи паст карор дорад, қудо мешавад, ҳол он ки манфиатҳои маддии фарҳангии онҳо аз яқдигар қуллан фарқ мекунанд. Ё ҳуд, келини миёнаҳол, ки ба оилаи сарватманд меафтад, баъзан таънасори шавҳару ҳешовандони ў мешавад. Ҳатто ин омилҳо оқибатҳои ноҳубро дар пай дошта метавонанд.

Бояд қайд намуд, ки дар амалу рафтори шаҳсии қасоне, ки зӯроварии рӯҳиро пайваста аз сар гузаронидаанд, бисёр вақт тағйироту дигаргуниҳо ба вучуд меоянд. Зӯроварии пайвастаи рӯҳӣ ё эҳсосоти мағкура ва тасаввуроти шаҳсро дар бораи мавҷудияту ҳастии ў вайрон месозад, ўро аз боварию эҳтимод ба он, ки вай шаҳсияти арзишманд ва кобили ҳаёт аст, маҳрум мекунад. Ҷабрдиҳаи ҷунин зӯроварӣ ҳудро мисли дигарон «озоду бечурм» эҳсос намекунад, ҳуд ба назари ҳуд бад, «нопок», бекора, нолозим, тарсончак ва номуносиби меҳрубонию муҳаббат месозад. Шаҳсе, ки пайваста таҳқири таҳдид мешунавад ва дар муқобили он коре карда наметавонад, аз ҳаёт дилсард мегардад. Ва боз дар рафторҳои муайянкардаи мутахassisон – равоншиносон ҳангоми муошират бо ҷунин категорияи одамон бисёр ҳусусиятҳои дигари проблемавӣ ба мушоҳид мегарданд. Аз ин рӯ, ҷиҳати ҳифзи ҳуқуқҳои ҷабрдиҳои зӯроварӣ ба амалисозии барномаҳои махсуси оғиятбахшӣ, ёрии тиббӣ машваратӣ, ки имконият медиҳанд онҳо аз оқибатҳои иллатҳои рӯҳонӣ ва ҷисмонӣ раҳӣ ёфта, боз ба ҳуд ва ба одамон боварию эҳтимод ҳосил қунанд ва ҳаётӣ саодатмандона ба сар баранд, бояд диккати алоҳидар дихем.

Дар аксарияти мавридиҳо сабабгори бавуҷудории зӯроварӣ, мутаассифона мардҳо буда, ҷабрдиҳои ҳуҷуна

ти оилавӣ бошад бештар занонанд, масалан ҳамсар, духтар, хоҳар (ё апа) ва инчунин келини ҳонавода. Бисёре аз занҳо чунин таъсиррасониро ҳамчун ҷузъи дардноктарин дар муносибатҳои оилавӣ ё ин ки бо шарики оилавиашон мөхисобанд. Зоро зӯроварии доимӣ нисбати зан дар оила, аксаран ҳисси бечуръятӣ, нотавонӣ, тарс ва таҳқиқпазириро дар занон ба вучуд меорад.

Зӯроварӣ нисбат ба занон метавонад дар ҳама ҷо – дар ҷойҳои ҷамъиятӣ, ҷои кор, қӯча, наклиёт ва дар ҳона ҷой дошта бошад. Зӯроварӣ дар ин ё он шакл дар ҳар оилаи ҷорум ба мушоҳид мөрасад. Наздики 30%-и шуморай умумии ҳудкушиҳо, ки дар оила ба амал меоянд, нисфи ҳамаи ҷиноятҳои марбур ба сабабҳои майшӣ (рашк, майзадагӣ, авбоӣ)

наш бепарво аст, албатта, зан нисбат ба мард зӯроварӣ мекунад. Инро фахмидан мумкин. Лекин аз ҷиҳати дигар, ҳоло занҳои тоҷик бисёр ҳашмигу асабонӣ шудаанд, шояд ба сабаби он, ки моҳҳо ва солҳои дароз мардҳояшон дар муҳочиратанд, ҳудашон танҳо бори зиндагиро мекашанд. Аз ин рӯ, занҳо ҳам бисёр вакът ҳудашон ҷанҷолҳои оилавиро сар мекунанд.

Таҳлилгарони мавзӯи ҳуҷунати ҳонаводагӣ бар онанд, ки дар аксар маврид занҳо нисбат ба шавҳарони ҳуд на аз зӯри бозу ва зарбу лат, балки аз фишорҳои равонӣ ҷорум мегиранд, ки барои рӯҳияи мард таъсири манғии бештар доштааст. Аммо бо таваҷҷӯҳ ба менталилету мардсолорӣ дар фарҳанги рӯзгордории тоҷикон, дар аксар маврид далели вучуди ҳу-

тибки Қонун пешгирии зӯроварӣ дар оила – маҷмӯи ҷораҳои ҳуқуқӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва ташкилии аз ҷониби субъектҳои пешгирикунандагӣ зӯроварӣ дар оила амалишаванд мебошанд, ки ба ҳимояи ҳуқуқу озодиҳо ва манғиатҳои қонунии инсон ва шаҳрванд дар доираи муносибатҳои оилавӣ, ба пешгирии зӯроварӣ дар оила, муайян ва бартарафсозии сабаби шароитҳои ба он мусоидаткунанда равона карда шудаанд.

Дар ҶТ тайи солҳои охир баҳри пешгирии зӯроварии оилавӣ заминаҳои ҳуқуқӣ пурра фароҳам оварда шудааст. Ҳусусан, бо мақсади ҳимояи ҳуқуқии оила ҳамчун асоси ҷамъиятӣ, ошкор, пешгирий ва бартарафсозии сабабу шароитҳои ба зӯроварӣ дар оила мусоидаткунанда ва

Мавзӯз МАМЕДЗОД
ҳуқуқшинос

сон ба шаҳрвандон қӯмаки амалӣ мөрасонанд.

Аз мазмуни Барномаи давлатӣ оид ба пешгирии зӯроварӣ дар оила бармеояд, ки айни ҳол дар ҷумҳури 33 марказҳои буҳронӣ ва 3 паноҳгоҳҳои мувакқатӣ дар назди мақомоти давлатӣ ва ташкилоти ҷамъиятию байнамилӣ фаъолият мөнамоянд, ки бевосита ба ҷабрдидагони зӯроварӣ дар оила хизмат мөрасонанд.

Яке аз роҳҳои пешгирий намудани ҷонибии амалҳо, ин пурзӯр намудани фаъолияти ҳадамоти равоншиносӣ мебошад, ки мутаассифона он дар Тоҷикистон ба андозаи зарурӣ рушд накардааст. Ҳусусан, як шоҳи он, ки равоншиносии оилавӣ аст, ба рушду такомул ниёзи бештар додад. Аз ин рӯ, дар сатми рушд доддани соҳаи равоншиносӣ ҷораҳои муассир андешидан зарур ва муҳим арзӣ мегардад.

Дар миёни аҳолӣ мунтазам бурдани корҳои фахмондадигӣ оид ба муқаррароти Қонуни ҶТ “Дар бораи пешгирии зӯроварӣ дар оила”, инъикоси воқеии омилҳо ва натиҷаҳои зӯроварӣ дар оила, таҳияи маводҳои пешгирии зӯроварӣ дар оила, таъмини сиёсати самаранаки гендерӣ дар ҷиҳон, роҳ надодан ба зӯроварии табъиӣ дар муносибатҳои оилавӣ, ташаккули низоми созандагӣ муносибатҳо дар он, ҳимояи ҳуқуқу озодиҳо ҳар як шаҳс ва боло бурданӣ мөрифати ҳуқуқии аъзои ҷомеа махсуб мейёбад.

Бо мақсади баланд бардоштани мөрифати ҳуқуқии шаҳрвандон, пешгирии содиршавии кирдорҳои номатлӯб, аз ҷумла зӯроварӣ дар оила бо дастгирии шарикони иҷтимоӣ дар назди шуъба ва баҳшҳои кор бо занон ва оилаи мөрифоти иҷроиҳои маҳаллии ҳокимиияти давлатии вилоят ва шаҳру ноҳияҳои ҷумҳури 105 марказҳои иттилоотии машваратӣ таъсис дода шудаанд, ки дар онҳо ҳуқуқшиносон ва равоншиносон ба ҷонибии ҳуқуқшиносӣ мөрасонанд.

Мушкилоти зӯроварии оилавӣ бо дарназардоши миқёси ин зуҳурот дар ҷомеаи қонунии мо проблемаи муҳими иҷтимоӣ ба шумор мөравад. Албатта, Тоҷикистон дар сатми сиёсӣ ва қонунгузорӣ дар роҳи решакан соҳтани зӯроварии оилавӣ тадбирҳои ҷиддӣ андешид, қадамҳои устувор ба пеш мегузорад, вале ин тадбирҳо танҳо вакте натиҷа медиҳад, ки ҳамаи институҳои ҷамъиятии имконпазир, оила ва аҳли ҷомеа ба ин кор ҷалб гарданду фаъолона амал намоянд.

ЗӮРОВАРИИ РУҲӢ ДАР ОИЛА

дар натиҷаи ҷонгу ҷиддӣ тӯлонии оилавӣ рӯҳ медиҳанд. Дар ҳамаи ин ҳодисаҳо ҳаракати зӯроварӣ метавонад ғуногун бошад ва аз ҳуқуқвайронкуниҳои ҳоси маймурӣ то ҷиноятҳои вазнин омада расад.

Пӯшида нест, ки дар дигар давлатҳо ҳам, аз ҷумла дар Фаронса 95% ва дар Перу 70% ҷабрдидагони ҷиноятҳои ғуногун занону духтаронанд. Дар Ҳиндустон аз ҳар 10 нафар зан, 8 нафарашон аз зӯроварихои ҳонагӣ ҷабр мебинанд. Мувоғиқи маълумоти СММ сабаби таҳминан нисфи ҳалокатҳои занон дар сайёра зӯроварӣ аст. Ҷун ҳадди ақал 20% занон дар ҷаҳон замоне дучор ё гирифтори зӯроварии ҷисмонӣ ё шаҳвонӣ ва ё муносибати берҳамона аз тарафи мардон шудаанд.

Лекин ногуфта намонад, ки агар пештар танҳо занон аз «зулму ситет» ва «ҷабр»-и ҳамсари ҳуд ба полис шикоят мекарданд, ҳоло мардон низ истисно нестанд. Солҳои охир дар қаламрави Тоҷикистон ҷараёни наве ба мушоҳид мөрасад, ки мардон ҳам мавриди ҳуҷунату зӯроварии оилавӣ қарор мегиранд.

Таҳлилгари масоили гендерӣ Саодат Курбонова мегӯяд, ҷанд сабаби ҷиддӣ ҳам дар миён ҳаст, ки занҳо болои шавҳаронашон ба истилоҳ, аз «зулму ситет» кор мегиранд. Ба андешаи ўвакте мард дар ҳона кор намекунад, нисбати зану фарзандо-

шунати оилавӣ нисбат ба мард, аз ҷониби ҳуди мардон пинҳон нигоҳ дошта мешавад.

Дар мизи мудаввар, ки ба мавзӯи «Тақвияти ҳамкориҳо дар сатми пешгирии зӯроварӣ дар оила ва ҳароатҳои ифротгарӣ» баҳшида шуда буд, намояндаи Прокуратураи генералии ҶТ Рауфов Ф. зикр намуд, ки имрӯз ҷабрдидай зӯроварӣ дар оила на танҳо занҳо мебошанд. Дар баъзе шаҳру ноҳияҳои ҷиҳони ҳудудӣ ба қайд гирифта шудаанд, ки маҳз ба сабаби зӯроварии занҳо дар оила мардон даст ба ҳудкушӣ задаанд. Дар соли 2016 ва нимсолаи аввали соли 2017 аз шуморай умумии шаҳсоне, ки даст ба ҳудкушӣ ва сӯйкасд ба он нийҳоанд, 55%-ро мардҳо ва 45%-ро занҳо ташкил медиҳанд.

Агар гӯем, зӯроварии рӯҳӣ оқибатҳои вазнинтар назар ба дигар наවъи зӯроварии оилавӣ дорад, ҳато намекунем. Ҷунки зӯроварии рӯҳӣ дар оила, боиси оқибатҳои ногувор, аз ҷумла ҳудкушии одамон низ мешавад.

Таҳлилҳо нишон медиҳанд, ки мақомоти ҳифзи ҳуқуқ აсосан ба зӯроварии ҷисмонӣ ва шаҳвонӣ таҷҷӯҷҳои бештар зоҳир намуда, зӯроварии рӯҳӣ ва иқтисодӣ, аксар ҳолатҳо бечазо мемонад. Аз ин рӯ, бояд механизмҳои қавитари мубориза ба зӯроварии рӯҳӣ ва иқтисодӣ таҳия гардад.

20 СОЛИ ФАЪОЛИЯТИ ПУРСАМАР

Оғози саҳифаи нави таърих дар ҳаёти ҳар як фард низ авроқи ҷадидеро боз ҳоҳад кард, зеро оғози марҳилаи нави рушди ҳар як давлат қабл аз ҳама барои миллат ва ҳалқи ў самара ҳоҳад дод.

Бахшида ба рӯзи Ваҳдати милли суҳбате доштем бо доктори илми ҳуқуқ, профессор Faфуров Абдухалил, ки фишурдае аз онро пешкаши хонандай гиромии рӯзномаи “Минбари ҳуқуқшинос” месозем:

- Устоди азиз, сараввал ки мо дар арафаи таҷлили 21-умин солгарди рӯзи Ваҳдати милли қарор дорем, қаблан меҳостем Шумо ва дар симои Шумо кулли мардуми шарафманди тоҷикро фарҳундабод гӯем ва таманни онро дорем, ки ҳамеша дар Ватани азизи мо тинҷиву осоиштагӣ ҳукм-фармо бошад.

- Ташаккури зиёд, ҳоҳари азиз. Ман низ аз фурсати муносиб истифода бурда, ҳамватанони ҳешро бо фарорасии рӯзи Ваҳдати милли шодбош гуфта, тамоми бурдборӣ ва саодатмандиро барои Ватану миллати ҳешору менамоям.

- Саломат бошед, устоди азиз. Ин шабу рӯз аз фаъолияти омӯзгорӣ Шумо ва дар роҳи илм қадам гузоштанатон 20 сол пур мешавад. Мо ин муддатро “20 соли фаъолияти пурсамар” унвон додем. Тавре ҳама огоҳ ҳастанд тӯли ин муддат дастоварду пешрафтҳое Шуморо ба ком буданд. Меҳостем назари шаҳсиатонро роҷеъ ба 20 соли фаъолияти илмиву эҷодии сипаригардида дониста бошем.

- Лутф мекунед. Қабл аз оне ки ман роҷеъ ба муваффакиятҳо илмиву эҷодии ҳеш дар тӯли 20 соли таҷрибаи кории ҳуд суханронам, сараввал гуфтаниям, ки Тоҷикистон сарзамини бостонӣ буда, тоҷикон миллати соҳибмâрифат мебошанд. Аз қадим тоҷик миллати босавод ва соҳибилим аст, зеро аз таърихи ниёгон агар мо марҳила ба марҳила таҳ-

лил намоем тамоми олимон, зиёён, соҳибкитобон, соҳибмазҳабон, шурӯй аз Зардуст то Имоми Аъзам ҳамчунин садҳо фарзонағони тоҷик, аз қабили Рӯдакӣ, Сино, Фирдавсӣ, Ҳофизу Саъдӣ, ки тамоми умри ҳудро барои устувор гардидани илму фарҳанг бахшидаанд, дар пеши ҳизматҳои шоёни онҳо, танҳо 20 соли фаъолияти илмии банда аз назари ҳуди ман на он қадар ҳизмати бузург аст. Дастовардҳо, ки то имрӯз ба онҳо шарафёб шудаам, назар ба ҳизмат ва дастовардҳои ниёгонамон ҳеч аст ва қатрае аз баҳр ҳам нест.

- Нахустин қадамҳои ҳешро то расидан ба унвони пуршара-

ки факултет моро илм додааст, соҳиби обрӯ гардонидааст ва факултет моро мегӯронад. Бозгашти ҳамаи мониз ҳама вакт ба факултет аст.

- Аз суханони ҳуди Шумо маълум мегардад, ки нисбат ба пешаи интиҳобнамудаатон сammимиati хосса доред, агар ҳуди Шумо зид нағошед биёд як лаҳза тасавур мекунем, ки Faфуров Абдухалил устоди факултети ҳуқуқшиносӣ нест ва ё уман ҳуқуқшинос нест.

- Не, ҳеч гоҳ чунин тасавур накунед (механдад). Бояд гуфт, ки ҳамааш қаблан ин кори қисмат аст. Ростӣ, ман ҳамеша орзуи дар факултети шарқшиносӣ

истифода барем. Дар баробари ин қарib, ки оид ба ҳамаи масъалаҳои ҳуқуқӣ адабиёти зиёд аз ҷониби олимони ватаниву ҳориҷӣ таҳия ва нашр шудааст. Олимони ҷавони факултети ҳуқуқшиносӣ аз олимони ҷавони 1998-ум тағоввути кулӣ доранд ҳам, гӯем ҳато намекунем. Устодони ҷавони имрӯза ҳеле зирақ, доғнишманд ва забондон буда, аз техникаву технологияҳои имрӯза ҳуб боҳабар мебошанд. Бояси ифтиҳор аст, ки ҷавононе, ки имрӯз дар риштai илм кор ва фаъолият мекунанд бисёр муваффак низ ҳастанд. Шояд аз рисолаҳои номзадиву докторӣ, ки имрӯз олимони ҷавон пайи ҳам бо муваффакият

латҳои сафарнамудаам баромад намудаам. Ҳамчунин, дар Шӯрои диссертационӣ бъзъе аз давлатҳои пашошӯравӣ ба ҳайси апнонент даъват карда мешавам. Бисёр хотираҳои ҳуб дорам аз ин сафарҳои хидматии ҳориҷии ҳуд, маҳсусан ҳаким ҳамон, ки дар мансабҳои гуногуни дипломатӣ адои вазифа менамоянд, бовар қунед чи ҳеле, ки мегӯянд аз ҳушҳолӣ “дар куртаам намеғунҷам”.

- Аз шумориа воеан зиёди давлатҳои ҳориҷие, ки Шумо сафар намудаед ба мисли қишвари мо қадоме аз онҳо табииати биҳиштосо дорад?

- Бовар қунед, қисми зиёди қишварҳо, ки аз ҷиҳати саёҳӣ пешрафтаанд, аксари мавзеъҳои машҳури онҳо сунъӣ соҳта шудааст. Дар ягон давлат зебогии табииеро, ки Ватани мо дорад дарёфт карда намешавад.

- Дар ҳакимӣ ҳолигӣ ба чӣ кор машгул мешавед?

- Ман бениҳоят шикорро дӯст медорам, аъзои “Иттифоқи шикорчиёни чумхӯрӣ” буда, бисёр шикорҷии ҳуб ҳам ҳастам. Мунтазам ба шикор мебароям, аз ин лиҳоз қарib, ки ҳамаи минтақаҳои кӯҳии Тоҷикистонро дидан кардаам.

- Фаъолияти омӯзгорӣ ба ақидаи Шумо чӣ тӯна фаъолият аст?

- Чуноне, ки шоир мегӯяд:

**Шоҳи бебар гарчи бошад
аз дарҳати мевадор,
Чун наорад мева бор
андар катори ҳезум аст.**

Агар нафы омӯзгор ба ҳалқ, миллат ва шогирданаш нарасад, зиндадилу нияти нек надошта бошад, соҳиби обрӯ намегадад. Омӯзгор бояд ҳамеша барои ҳизмати ҳалқи ҳуд ва дар роҳи росттарбия намудани насли ҷавони ҳуд талош намояд. Омӯзгор барои ман пуршрафтarin фаъолият аст.

- Ташаккур, устоди арҷонд, барои сұхбат ва сұханони самимӣ.

Саломат бошед.

**Сұхбатнигор
Савлат ИЗЗАТУЛЛОЗОДА
донишҷӯи соли 4**

Акс аз бойғонии рӯзномаи «Минбари ҳуқуқшинос»

фи доктори илмҳои ҳуқуқ ва профессорӣ аз кучо оғоз намудаед?

Ман соли 1998 факултети ҳуқуқшиносии Дошишгоҳи давлатии миллии Тоҷикистон (айни хол ДМТ)-ро бо дипломи аъло ҳатм намудаам ва тибқи қарори комиссияи тақсимоти давлатӣ ба ҳайси ассистенти кафедраи ҳуқуқи соҳибкорӣ ва тиҷорати факултети ҳуқуқшиносӣ ба фаъолияти илмӣ-педагогӣ ва тарбиявӣ шурӯй кардам. Соли 2000-ум ба шӯбайи аспирантураи факултети ҳуқуқшиносӣ дохил шуда, дар муддати мукарраргардида рисолаи номзадии ҳешро зери роҳбарии д.и.ҳ., профессор Рахимзода М.З. бо муваффакият ҳимоя намудаам. Дар факултет аз ассистенти кафедраи ҳуқуқи соҳибкорӣ ва тиҷорат корро оғоз намуда, то ба вазифаи мудири кафедраи фаъолияти намудаам. То имрӯз дар мансабҳои гуногуни давлатӣ адои вазифа намудаам, вале ҳеч гоҳ аз факултет ҳудро чудо накардаам. Инсон кучо, ки равад ҳам боз ба ҳонаи ҳуд ҳатман бармегардад, ҷониши ӯ ҳеч гоҳ ҳонаводай ҳудро тарқ намекунад. Ман дар инлаҳза сұханони устоди зиндаёд, собиқ декани факултети ҳуқуқшиносии ДМТ Ҳоликов Кароматуллоҳро пеши назар оварда истодаам, зеро аз таърихи ниёгон агар мо марҳила ба марҳила таҳ-

таҳсил қарданро дар дил мепарваридам. Аммо, ман садар сад аз қисмати ҳуд ва аз зиндагии ҳуд розӣ ҳастам, бовар қунед бисёр хотири осуда дорам, ҷониши ба қасе озори ман нарасидааст, гумон намекунам, ки қасе аз ман кинае дошта бошад. Ягон зарра ҳирс ва ё баҳилӣ ба қасе надоштам ва дар урғият низ мегӯянд, ки “боғи одами баҳил намесабз”, доимо дар хурсандии атроғиҳи ҳуд шодӣ намуда, дар ғамашон шарик будам.

- Олимони ҷавони имрӯзай факултети ҳуқуқшиносӣ аз муҳакқиони соли 1998-ум чӣ тағовут доранд?

Рушди илм аз иттилоот сарҷашма мегирад ва имрӯз барои муҳакқиони ҷавон садҳо маълумоту иттилоот аст, ки бо ворид шудан ба шабакаи ҷаҳонии интернет қарib ҳамаи маводи илмии лозимиро метавон дастрас намуд. Аммо дар солҳои аввали қории ман шунин шароит набуд. Масалан, шахсан ман то солҳои 90-ум барои омода намудани як мақолаи илмӣ агар тамоми ҷумҳуриро ҷустуҷӯ мекардам, шояд ҳамагӣ 4 ё 5 китоби лозимиро дастрас карда метавонистам, вале имрӯз дар як телефони мобилий даҳҳо китобҳои электрониро метавонем насб намоем ва пурсамар

ҳимоя намуда истодаанд, бошанд қасоне, ки ҳавфу ҳаттарро эҳсос мекунанд. Вале шахсан ман гурӯҳи фаъоли олимони ҷавонро медонам, ки бисёр ҷавонони дошишманд ва соҳибмâрифат мебошанд. Азбаски ин чо сұхан дар бораи олимони ҷавони факултет рафт, ман бисёр хурсандам, ки устодони ҷавони факултет чи ҳеле ки мегӯянд “аз як ги-ребон сар баровардаанд”. Ман ҳар боре, ки имрӯзҳо вориди факултет мешавам, самимияти байниҳамдигарии онҳоро эҳсос менамоям. Банда, ки аъзои Шӯрои миллии диссертационӣ ҳастам, маҳсусан ҳар боре, яке аз онҳо рисолаи номзадиашро ҳимоя менамояд, онҳо ба мисли фарзандони як оила барои муваффакияти ҳамдигар хурсандӣ мекунанд. Дар ҳакимӣ, ман ин рафтари нек онҳоро борҳо аз дур назора кардаам. Ман барои ҳар як олим ҳамеша бурдбориро таманно мекунам.

- Саломат бошед, устоди азиз. Ба қадом қишварҳо сафари корӣ намудаед?

- Ман қаблан аз шумо ҳоҳари азиз узр мепурсам, ки мабодо гумон баред, ки ман ҳудситой мекунам, зеро ман ба зиёда аз 30 қишвари ҷаҳон сафар намудаам. Дар ақсари конференсияҳои илмӣ-байнамилалии дав-

МОЛОДЕЖЬ, ПОДДЕРЖИМ НАШЕГО ЛИДЕРА!

21 декабря 2017 года, в Нью-Йорке Генеральной Ассамблей ООН была принята резолюция об объявлении с 2018 по 2028 год международного десятилетия «Вода для устойчивого развития». Важно отметить, что инициатором данного события является Президент Республики Таджикистан, Основоположник мира и национального единства, Лидер нации Эмомали Рахмон. Замечу «международный», то есть это касается и ряда зарубежных стран, в частности 193 государств-членов ООН.

Вода источник жизни, но вода пресная. 97% воды на планете - соленая вода. Конечно, ее можно обработать, однако этот способ имеет как свои достоинства, так и недостатки. С

одной стороны, это очень энергетический процесс, да и оставшаяся соль часто сбрасывается обратно в океан, что вредит морской жизни. С другой стороны, исследователи разработали новую эффективную систему - обессоливание методом обратного осмоса. В связи с географическим местонахождением Таджикистана, мы не нуждаемся в таких мерах. Ведь он располагает почти 8,5 тысячью ледниками с общей площадью около 8500 кв.км. Это примерно 460 куб.км. пресной воды. Пожалуй данная статистика позволяет нам включить экспорт питьевой воды в один из приоритетных экономических направлений страны. Для того, чтобы в полной мере осознать значимость воды, приведу не-

сколько примеров. Далеко идти не надо, возьмём Ближний Восток, 8 стран мира, наиболее «испытывающих дефицит воды» находятся именно там. Либо Россия – Байкал некогда самое глубокое и чистое озеро нашей планеты. Ученые выявили ряд причин, которые послужили байкальскому кризису. Но это далеко не всё, проблемы выявлены и у ряда других рек, которые доходят до человека. Результат свыше 50% людей употребляют воду, которая непротреблема для питья.

Итогом всего вышеперечисленного является то, что вода все более дефицитней по всему миру. Как отметил наш Президент Эмомали Рахмон: «Всем следует понять, что ценность воды не меньше, чем ценность

нефти, газа, угля и других видов топлива для устойчивого будущего страны».

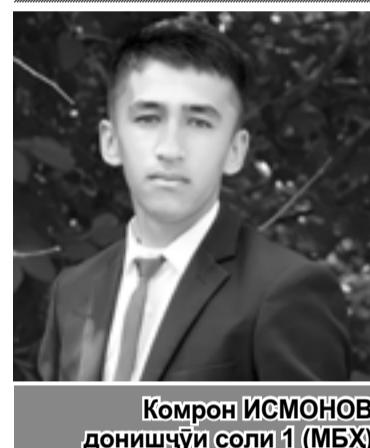
Новая политическая цель, поставленная нашим Лидером нации, касается всего населения страны. В частности, молодежи, как движущей и созидающей силы. Предыдущий 2017 год был объявлен годом «Молодежи», за этот год молодыми людьми были достигнуты много высоких как политических, экономических так и культурных. Нынешний год является продолжением возможностей для молодого поколения.

Мы должны приложить максимум усилий, чтобы достичь небывалых высот, чтобынести посильную лепту в общее дело нашего государства. Молодежь должна позаботиться

Назифа БОЙМУХАМЕДОВА
студентка 1-го курса

не только о политических и экономических вопросах страны, но и уделять внимание окружающей среде. Чтобы, спустя определенный промежуток времени не столкнутся с такими проблемами, которые уже выявлены у вышеизвестных государств.

Комрон ИСМОНОВ
денишчӯй соли 1 (МБХ)

Яке аз самтоҳи афзалиятноке, ки Пешвои миллат ба он таваҷҷуҳи хосса зоҳир менамоянд, ин тарбияи чавонон дар руҳияи хештанишиносӣ, ватандӯстӣ, садоқат ба ватану миллати худ, эҳтироми арзишҳои олий, нигоҳ доштани сарватҳои ниёғонамон ва инҷунин баланд бардоштани тарбияи хуқуки

лаёкатманд, олимону шоирон, иҳтироъкорон, хунармандони чавон ва тарбия аксари онҳо дар рӯҳияи худогоҳӣ аз ин амри муҳим дароҳад медиҳад.

МО, чавонон, ифтиҳор аз он намоем, ки Пешвои миллат, муҳтарам Эмомали Рахмон дар ҳар як баромади хеш ҳамеша таъқид бар он мекунанд, ки чавонон ояндаи миллату давлат мебошанд ва чавононро ҳамеша дар рӯҳияи ватандӯстӣ тарбият бояд намуд. Махз бо дастгириву ғамҳориҳо ин шаҳсияти беназир, чавонон таҷонистанд дар тамоми соҳтору мақомотҳои қудратӣ, ки басо бузургу, бонуфузанд кор ва фаръолият қунанд.

Бояд гӯфт, ки имрӯз хуқумати мамлакат сиёсати чавононро дастсирӣ намуда, дар ҳамаи соҳаҳои ҳаётан муҳим

саҳми чавононро назаррас үнвон намудааст. Махсусан, таблиғи насли наврас ба омӯзиши мероси таъриҳӣ, ташаккули худшинисиву худогоҳии миллӣ аз таваҷҷуҳи хоси роҳбарӣ-ти кишвар ба эҳёву шиноҳти арзишҳои миллӣ сарҷашма мегирад. Ба ҳамин хотир Асосгузори сулҳо Ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, муҳтарам Эмомали Рахмон борҳо таъқид намудаанд: «Чавонон бояд номбандорди ниёғони хирадманд, сулҳпарвар, эҷодкор ба ба ору номуси хеш бошанд». Бо гӯзашти замон, дар таърихи давлатдории тоҷикон дар даврони 26 соли Истиқлолияти давлатӣ нақҷа ва мақоми чавонон боз ҳам густурдатар ба назар мепрасад. Ин нукта борҳо дар сӯханронҳои Пешвои миллат таъқид гардида, аз ҷумла ишо-

рат шудааст, ки ҳар гуна тадбирае дар мамлакат андешидар мешавад, пеш аз ҳама, ба манфиати чавонон ва барои бехбудии ҳаёти онҳо амали мегардад. Бояд нерӯи хосса таҷниҳад гардида рӯзи чавонони кишвар, ки аз соли 1998 то инҷониб ҷаҳон гирифта мешавад, ҳуд падидай нодире ба шумор мераҳад, ки сиёсати давлати қуనуни тоҷиконро дар ҷодаи эҳтиром ва ғамхорӣ нисбат ба насли наврас ифода менамояд. Доир ба ин масъала, барои дастгирии чавонони болаёкат ҷоизаҳои маҳсуси илмӣ, аз ҷумла, Ҷоизаи давлатии ба номи Исмоили Сомонӣ, ҷоизаҳои Кумитаи чавонон ва варзиши назди Ҳукумати ҶТ, дигар ҷоизаҳо дар риштаҳои илм, маориф, адабиёт, ҳунар таъсис дода шудаанд.

AN INSIDE LOOK INTO THE CONFERENCE ON “WATER FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT”, 2018-2028

The years of 2018-2028 have been declared as the decade for action «Water For Sustainable Development» by the United Nations and Tajikistan was the initiator of the proposal. Thus, this year, on June 20 - 22 there was a high-level international conference on international decade for action «Water For Sustainable Development» 2018-2028 in Dushanbe, Tajikistan. The conference was attended by heads of states and government of Pakistan, Turkmenistan and Afghanistan. Over 1500 delegates from more than 100 countries and dozens of international and regional organizations took part in the Conference's work.

The primary goal of the Conference was a comprehensive discussion of the way forward with implementation of the Action Plan of the Decade at the global, regional and national levels, as well as development of practical recommendations for the implementation of sustainable development goals and targets related to water resources.

It should be noted that this initiative is not the first in the experience of the Republic of Tajikistan. Several other proposals have been made to the General Assembly of the UN about the global issues before by the Republic of Tajikistan.

It is only fair to mention that the efforts of The Founder of Peace and national unity, the Leader of the Nation, the president of the Republic of Tajikistan – Emomali Rahmon were the reason of the success of this and many previous global projects. Mr. President personally met with the heads of three states and some respectable organizations to discuss the agenda for the next decade in details after his excellent speech in the opening ceremony.

I offer the readers a look from inside and an insight into how the preparations were made and what it took to successfully uphold a conference of such

some of the teachers also participated in the conference, but as participants.

Farhod Kiyomuddinov, Azizullo Bilolov, Bahodur Jurakhonov, Nekruz Nabiev and Manuchehr Murodov are the students from the law faculty of Tajik National University who volunteered among dozens of other students from various universities. Our young teacher – Mr. SherAli Rahmonzoda, who is very active in this kind of events also participated in the conference and gained a huge experience and knowledge in the process.

Road to the sometimes stressful but mostly wonderful world of organizing and creating the atmosphere of an international event began when we were invited to audition for volunteering. The Ministry of Foreign Affairs trained and guided us afterwards. Finally we were ready to be an actual part of a huge conference that is meant to resolve issues of global scale.

Like in every beginning, there were some challenges ahead of us. But with the resilience of the employees of MFA and volunteers and with experience of our coordinator from MFA Matlyuba Dadadzhanova we overcame all the obstacles and successfully launched the event

and created necessary conditions for the opening ceremony and the rest of the conference. For the rest of the couple days everything went undeniably flawless. Minor inconveniences such as technical errors and falling behind schedule were removed instantly. The penal sessions took place in multiple halls at the same time, so overall seventy-nine volunteers were applied in addition to MFA workers. Each member of the organizing group worked with precision and passion. Starting from the cleaning and security crew and finishing with guiding and translating crew. Everyone worked in harmony and synchronized pace. Later the pressconference showed that the conference was very productive and the guests were utterly pleased with the hospitality of tajik people.

Overall, the atmosphere of the conference was frendly, comprehensive, and suitable for resolving the global problems.

In the end, the guest were left satisfied, the hosts were left happy and the esteemed readers (i hope) will be left fascinated with the story.

РУШДИ СОҲАИ САЙЁҲӢ

Махина ПУЛОТОВА
денишчӯи соли 2

Президенти кишвар Эмомали Рахмон дар Паёми имсолаи хеш оид ба дурнамои рушди устувори мамлакат анқарӣ дар хама самтҳои фаъолияти давлатию ҷамъияти суханронӣ намуданд. Рушди соҳаи сайёҳӣ, муаррифии шоистаи имкониятҳои сайёҳии мамлакат дар

арсаи байналмилалӣ, эълон шудани соли 2018 – Соли рушди сайёҳӣ ва хунарҳои мардумӣ қобили дастгирист. Амалӣ намудани ҳадафҳои дар Паёми Пешвои миллат дарҷгардида дар ҳамаи самтҳои ҳочагии ҳалқ метавонад мақоми кишварро дар арсаи байналмилалӣ боло барад ва сатҳу сифати зиндагии мардумро бехтару хубтар гардонад. Тоҷикистон дар вокеъ сарзамини биҳиштосо, осоишта ва афсонавӣ аст.

Воқеан, сайёҳӣ яке аз соҳаҳои муҳими ба шуғл фаро гирифтани аҳолии қобили меҳнат ва баланд бардоштани сатҳи зиндагии мардум, рушди дигар соҳаҳои хизматрасониву истехсолӣ, инчунин муаррифунандаи таъриху фарҳанг ва анъанаҳои миллӣ ба шумор меравад.

Аз замонҳои қадим то имрӯз Тоҷикистон бо хунарҳои мардумии хеш

шӯҳрат пайдо кардааст. Дастони моҳиро тоҷикон дар тули асрҳо санъати анҷом додани колинбофӣ, тайёр карданӣ зарфҳо, қандакорию дурдгарӣ ва дигар хунарҳоро сайкал додааст. Хунарҳои мазкур аз насл ба насл мерос мондаанд. Имрӯзҳо бисёре аз инҳо ҳамчун ёдгорӣ (сувенир) истифода мешаванд. Сайёҳоне, ки ба Тоҷикистон ташриф меоранд ба хунарҳои тоҷикон баҳои баланд медиҳанд.

Ҳадаф аз эълон гардиданни соли 2018 ҳамчун Соли рушди сайёҳӣ ва хунарҳои мардумӣ тараққӣ додани соҳаи мазкур ва муаррифии хунарҳои мардумӣ дар арсаи байналмилалӣ ба ҳисоб меравад. Аз ин рӯ, зарур аст, ки тамоми сокинони кишвари азизамон баҳри ба таври шоиста муаррифӣ намудани анъанаҳои неки ниёғон ва хунарҳои аҷдой саҳми боризи худро гузоранд.

ТАНЗИМ – БАРАКАТИ ЗИНДАГӢ

Қонуни ҶТ «Дар бораи танзими анъана ва ҷашну маросимҳо дар ҟТ» соли 2007 қабул гардидаву фарогири 5 боб ва 16 модда аст ва ба он якчанд маротиба тағириу иловаваҳо ворид карда шудааст. Бо пешниҳоди Пешвои миллат 23 августи соли 2017 Мачлиси намояндагон ба қонуни мазкур 11 тағириу иловаваҳо ворид намуд.

Аҳмад НИГМАТОВ
денишчӯи соли 2

12500-13500 сомонӣ то 500 нишондиҳанда барои хисобҳо ё 25000 сомонӣ баланд бардошта шуд.

3. Нисбати шахсони хуқуқӣ низ андозаи ҷарима аз 500-520 нишондиҳанда барои хисобҳо, яъне 25-26 ҳазор то 700 нишондиҳанда барои хисобҳо ё 35 ҳазор сомонӣ баланд бардошта шуд.

4. Барои содир намудани ҳамин қирдор аз ҷониби соҳибкорӣ инфириодӣ, ҳодимон ва уламои дин башад, нисбати онҳо ба андозаи аз 700 нишондиҳанда барои хисобҳо ё 35 ҳазор сомонӣ ҷарима таъйин карда шуд.

5. Барои дағалона ё такроран вайрон намудани тартиби гузаронидани анъана ва ҷашну маросим низ ҷа-вобгарӣ пешбинӣ гардида, ҳангоми содир намудани онҳо ба шахсони вокеъ ба андозаи 600 нишондиҳанда барои хисобҳо ё 30 ҳазор сомонӣ, ба шахсони мансабдор ба андозаи 800 нишондиҳанда барои хисобҳо ё 40 ҳазор сомонӣ ва ба шахсони хуқуқӣ ба андозаи 1000 нишондиҳанда барои хисобҳо ё 50 ҳазор сомонӣ ҷарима таъйин гардидаст.

Барои шахсоне, ки қонуни мазкуро вайрон менамоянд чунин мучозотҳо татбиқ карда мешаванд:

1. Аъзои Ҳукumat, раиси ВМКБ, вилоят, шаҳри Душанбе, шаҳр ва ноҳия, дигар шахсони мансабдори давлатӣ, хизматчиёни давлатӣ, судяҳо, қормандони мақомоти прократура, амният, корҳои доҳилӣ, назорати давлатии молиявӣ ва мубориза бо коррупсия, андоз, гумрук, қормандони дигари хиззи хукук, хизматчиёни ҳарбӣ барои риоя накардана талаботи Қонуни мазкур аз ҷониби онҳо ва фарзандонашон мутобики қонунгузорӣ ҟТ аз мансаб озод карда мешавад (к. 2-и моддаи 15-и Қонун).

2. Андозаи ҷарима нисбати шахсони мансабдор аз 250-270 нишондиҳанда барои хисобҳо, яъне аз 500-520 нишондиҳанда барои хисобҳо ворид карда шудаанд. Ҳадафи асосии он ҳимояи манфиатҳои аҳолӣ ва баланд бардоштани сатҳи иҷтимоӣ ҷомеаи кишвар мебошад.

Максади асосии давлати Ҳукumat баланд бардоштани сатҳи зиндагии аҳолӣ ва ба низоми муайян даровардани ҷашну маросимҳо ва бо ин роҳ пешгирий намудан аз исрофкорӣ ба ҳисоб меравад. Дар сурати риоя намудани меъроҳои Қонун итминони комил дорем, ки сатҳи иҷтимоӣ аҳолӣ ба маротиб боло рафта, барои пешравии кишвар заминai мусоид фароҳам мегардад.

ПЕШРАФТИ ФАЪОЛИЯТИ СОҲИБКОРӢ

Гузараш ба иқтисоди бозорӣ, пайдоиш ва ташаккули шаклҳои муҳталифи корхонаҳо заминai муғидро дар соҳаи соҳибкорӣ фароҳам овард. Дар қатори корхонаҳои амалкунандай давлатӣ, корхонаҳои шакли моликияташон ғуногун, аз ҷумла, корхонаҳои ҳусусӣ бунёд ёфтаанд, ки нақши онҳо дар иқтисоди миллӣ беш аз пеш баланд мегардад. Мустақилияти томи корхонаҳо дар масъалаҳои интиҳоби самтҳои фаъолияти ҳочагӣ, банақшагарӣ, аз ҳуд намудани фоида, идоракунӣ ва ғайра падидаҳои ҳоси иқтисоди бозорӣ буда, аз соҳибкорон масъулияти баланди қабули қарорҳои идоракуниро талаб менамояд.

Соҳибкорӣ фаъолияти бо тартиби қонунӣ ба қайд-ғирифташудаест, ки максадаш ба даст овардани фоида аз истехсоли мол, иҷрои кор, расонидани хизмат мебошад. Барои ташкили фаъолияти соҳибкорӣ шароити муайяни иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва хуқуқӣ фароҳам бояд овард.

Барои он ки соҳибкорӣ фаъолияти мураккаби инсонӣ ба шумор меравад, доштани маҳорату малакаи маҳсусро аз субъекти муайян талаб менамояд. Барои ба комебихо соҳиб гаштан

дар ин соҳа, ҷун дар дигар соҳаҳои ҳаёт, тайёрӣ махсус ва ҷиддӣ лозим аст.

Барои пеш рафтани иқтисодиёти мамлакат накши фаъолияти соҳибкорӣ баланд аст. Давлат ҳаматарафа фаъолияти соҳибкориро дастгирӣ менамояд, шароитҳо, имкониятҳои фароҳам месозад, ки соҳибкорон имкони фаъолияти дурӯстӣ худро пеш баранд.

Давлат ба ҳудаҳои таъминоти базаи хуқуқӣ ва якчанд хизматрасонии муҳими, ки барои фаъолияти соҳибкорӣ дар замони иқтисодиёти бозорӣ заруранд, мегирад. Аз ҷумла, қабули Конституцияи ҟТ, кодекси гражданиӣ, кодекси андоз, қонунҳои ҟТ “Дар бораи ҷаҷор”, “Дар бораи дастгiri давлати фаъо-

Далер АБДУНАЗАРОВ
денишчӯи соли 5

ли соҳибкорӣ” ва ғ. Инчунин низоми соддакардашудаи бакайдигирӣ субъекти фаъолияти соҳибкорӣ дар равзанai ягонаи мақомоти андоз, ки метавонанд имкониятҳои васеъро оди пешбури фаъолияти соҳибкорӣ ба бор оранд. Самти дигари танзими давлатии рушди иқтисодӣ ин ҳавасманд намудани тараққӣ ё иммию техникиӣ бо усуљҳои зерин мебошад:

- а ф з о и ш и тадқиқотҳои илмӣ; -инкишофи низоми патентӣ, ки ба соҳибаш монополияи мувакқатии навовариро медиҳад.

Дар истехсолоти судии афинагй мурофиаҳо ба ду гурӯҳ тақсим мешуданд: «арзишӣ» ва «ғайриарзишӣ». Дар мурофиаҳои «ғайриарзишӣ» ҷазо тибқи қонунҳои амалкунанда татбик мешуд. Дар мурофиаҳои «арзишӣ» бошад ҷазоро суд таъйин мекард. Масъалаи таъйинкардаи суд ин буд: оё айбдоршаванда гунахгор аст? Агар бартарияти овозҳо барои даастгирии ҳамин ҳукм (вердикт) дода мешуд, марҳилаи хона, рутбаҳои ҳарбӣ, нутқҳо дар маҷлисҳои ҳалқӣ, иши рок дар идоракуни чамъияти ва сўйқасду шӯришҳо. Он ҷоеки ба ман эҳтиёҷ набуд, на рафтаам. Ба ҳар ҷое рафтам кӯшидам нисбати атрофӣён ғамхорие раво бинам. Ба инсони хидматнишондоданаи муҳтоҷи бенаво ки ба фароғату роҳати эҳтиёҷ дорад мувофиқтарига амр (хукм) он аст, ки дар Придане ба ҳӯрдани ғизо сафарба шавад (Дар Афина аз ҳисоб

ки иддае аз файласуфон рохи мубориза ба маргро тавассути таксимпазирии рӯҳу чисм ва абадзиндагии рӯҳ интихоб намуданд. Ин падида барои таърихи Юнону Рим, то ба вучуд омадани масехият чун архетипи асосӣ баромад ме-кард ва баъдҳо низ дар чараёни муборизаи фалсафаю дин дар саҳнаи мубориза барои афзалият доштан дар фарҳанги инсонӣ идома ёфт. Сукрот – ҳакими бузурги ҳақиқатоҳо,

ин тарзи дигор пеш гузо-
рътимод аст. Соэйтимодта-
сахони кассетам насохтан
д гирифт, ки тарафдории
шот овоз дода кир аз раф-
тиспос мекүе, ки барои
шан овоз до- то омадани
хир андохта шуд. 30 рӯз Сукрот
завлона бар пой ва занҷирбанд
интизории киштиро, ки аз
чазираи Делос ба Афина бар-
мегашт, интизор шуд. Хар сол
афинагиҳо рӯзи баргашти бо-
муваффаконаи Тезеяро ҷашн
мегирифтанд. Ба шарафи ин
ҷашн хар сол киштие ба чазираи
Делос фиристода мешуд, то аз онҷо қурбониеро барои
Аполлон биёварад. Рафтани
омадани кишти наздиқ ва ё
бештар аз як моҳ идома мейғт

Файзали АМИНОВ
файласуф

МУРОФИАИ СУДИИ СУКРОТ

(АНДАР БАЁНН ҲАҚИҚАТ ВА СИТОИШИ АДОЛАТ ДАР МУРОФИАИ СУДӢ)

маблағхой чамъиятӣ барои одамони хидматнишондода, мисли ғолибони олимпиада, қаҳрамонҳо ва ф. таом дода мешуд, ки он мукофоти ифтихорӣ барои афинагӣ маҳсуб меёфт). Пуле нағундоштаам, ки ман онро ҷарима дихам ва ё дар интизории ёфтани пул дар зиндан бандӣ бошам. Ғарбию мухочиратро низ чун ҷазо қабул карда наметавонам, зоро дар пиронсолӣ аз ҷое ба ҷои дигар овора гаштан ва ҳама ҷо ба таъқиб дучор шуданро қабул надорам.

Барои судяҳо ва ҳозирбудагон ин нутқи Сукрот густохии авғонпазире буд, ки ҳеч гоҳ онро қабул наҳоҳанд кард. Дар тасаввuri судяҳо ва ҳозирбудагон ў худоёни маҳбуби Афинаро напезазирад, ҷавононро бидъят месозад ва боз бинед, ки ўро ҷазо надода чун қаҳрамон ба ҳайси парасит (таом-хӯранда аз ҳисоби маблағхой чамъиятӣ) пазирой қунанд

навбатии мурофиа баргузор мешуд: аз айбдоркунанда ва ҳам аз айбдоршаванда талаб карда мешуд, ки ҳадди ҷазорро пешниҳод намоянд. Баъд аз пешниҳоди тарафҳои муқобил суд далелҳои тарафайиро омӯхта, ҳарду пешниҳодро ба овоз мемонд. Барои айбдоршаванда хуб намебуд агар ҳуди ў барояш ҷазои камтарақе муқаррар месоҳт. Ҕазои сабуқ пешниҳод намудани айбдоршаванда маънои беътини нисбати мақомоти судиро дошт ва баёнгари бепарвоии маҳкумшаванда доир ба ҷиддияти мурофиа буд. Дар ин ҳолат судҳо бештар таваҷҷуҳ ва майл ба сӯи ҳадди ҷазои муқаррарномудаи айбдоркунанда (дар мурофиаи судии Сукрот айдоркундандагон Мелет, Аниҳ ва Ликон буданд) карда, айбгузорӣ ва ҳукми муқаррар намудаи онҳоро дастгирӣ менаҷуданд. Ба Сукрот маслиҳат доданд, ки барои ҳуд ҷазоеро дар шакли ҷарима муқаррар созад, аммо ў ҷарима муқаррар соҳтанро ҳамчун эътироғи гунахгор будан медонист, аз ин хотир ў ба ҳуд ҷазоеро дар шакли ҷарима ё ҷазои дигар қабул накард ва ба дӯстонаш низ муқаррар намудани ҷунун назоро маслиҳат наядол.

чунин ҹазор маслихат надод. Такроран аз нав таъкид менамоем, ки пешниходи айбдоршаванда ҳамон вақт қабул мешуд, агар ҳадди ҹазо аз ҹазои пешниҳод намудаи айбдоркундандагон фарқи камтаре медошт. Масалан, агар Сукрот ҹаримаи пулӣ ва ё бадарға шуданро пешниҳод мекард, пешниҳоди ў шояд қабул мешуд. Баъд аз пешниҳоди айбдоркундандагон, ки «қатл»-ро ба-рои Сукрот муайян соҳтанд, аз Сукрот ҳоҳиш карда мешавад,

ти ҳароокоронаашон «физой» каноатмандона ва ё «лаззати» мадхүшсозандаро бичашанд. Сипас, баъд аз паридани кайфияташон, баргаштани ақл ба андешаашон ва рӯ ба рӯ омада-нашон ба воқеянятҳои зинда-гии воқеӣ имкон дорад ба хо-дисоти олам аз тарозуи сабру тамкин ва фикрҳои ақлгузи-нашон назар кунанд. Аммо он рӯз ҳама интикомҷӯи никор-талаб, фарқи орзуи тамошои марг ва ташни хуну татбики эъдом ва қурбоние буданд.

ки хадди чазоро барои худ муйян намояд. Сукрот арз (мундариҷаи кӯтоҳи баёни ӯ бальди «гунахгор» эълон шуданаш) медорад, ки тамоми умр аз амалҳое рӯй тофтааст, ки аксарияти одамон дар Афина ба он ҳавас доранд: тамаъкорию пулпарастӣ, ташвиши рӯзгори

пешорӯи марг қадам зад ва аз
паси ў силсилаи шахсиятҳои
мустаҳақ ва ҷонбоҳтаҳои мут-
таварръе саф қашиданд. Шах-
сиятҳое мұчтабое чун Исои
Масех, Мансури Ҳаллоч, Чор-
дано Бруно ва дигарон бо рай-
ъи устувору мутахаввир қазои
катлро дар нисбати хеш сарна-
вишти шоиста ва оқибати мұ-
шарраф кабул карданд. Сукрот
на танҳо ҳунари бегаразона,
бошарафона зиндагӣ кардан,
балки қобилияти бошарафона
маргро қабул кардан низ ба
инсонҳо намоиш дод.

...Натицаи овоздихъ хамин тавр шуд, ки дар мукоиса ба хукми мархилаи аввал, тъядди зиёди судяҳо барои ба қатл хукм намудани Сукрот овоз доданд.

Баъд аз эълон шудани хукм Сукрот ба хузурдоштагон – афнагихо мурочиат намуда, суханхой нихои худро дар мурофиаи таърихий баён мекунад: Мехоҳам дурномаи хаёти онҳоеро, ки маанро маҳкум сохтаанд бигӯм. Замона ки ин

таанд, бигуям. Замоне, ки инсон сохиб ба қобилияти пеш-гүй ва каромотназарый мегардад, вакъти пешазмаргии ўст ва ин вакът расидааст. Ба онхое, ки манро ба марг маҳкум сохтаанд, ҷазое ҳоҳад расид, ки бадтар ва вазнинтар аз ҷурми ба ман расида. Агар гумон дошта бошед ба воситай күштору қатл аз ма-ломату сарзанише, ки ба Шумо мерасад ҳалос гардед, ба ҳамин усул андешаи ғайр ва бароятон номақбулро пахш намоед, иш-

архонтхो (посбонони зиндон) доир ба ходисаи содиршуда бо мароки том бо ман сухбат бикунанд. Ба ман ҳолати таачубоваре рӯй додаст. Пештар садои ботин (даймон) манро дар рохи амалҳои ночизе ва баёни андешаи камарзише боз медошт, vale дар рафти ичрои масъулияте чун ба суд хозир шудан ва он чо сухан гуфтан садои ботинам манро бознадошт. Ҳамаи ин оқибати хайре дорад ва андешаи онхое, ки маргро офат, бадиу шарр медонанд, ғалат аст. Марг яке аз ду ҳолатест: фавтидан ва ба ҳеч (файриҳастие) табдил ёфтани ё агар ба ривоят бовар қунем тағйирёбии рӯҳ, интиқоли рӯҳ аз як чойе ба ҷои дигаре. Агар дар ҳолати мавт чизе хис нақунӣ, пас ин хобест, ки диданаш бозёфти ачибест. Он ҷое, ки рӯҳ маскун мешавад, ин судяҳои сохтаю қалбакӣ нестанд. Он чо судяҳои ҳақиқианд, ки дар олами Аид (дорулбако) адолатпешагонро ҳукм мекунанд...

Ҳебет, Критон ба Аполлондор то дарачае авҷ мегирад, ки ходими зиндон аз аҳли сухбат ҳоҳиши ором шуданро такозо мекунад. Далел меорад, ки ҳаяҷони ниҳоӣ дарасаи таъсири заҳрро кам месозад ва зарурати дуюмбора ё сеюмбора истеммоли заҳрро пеш меорад. Ин бошад азияти маҳкумшударо зиёд месозад. Сукрот бо ҳамасар ва фарзандонаш видъе карда, ҳоҳиши пеш аз марг ғусл карданро ба миён мегузорад. Мувофики тасаввуроти орфикий-пифагорӣ таҳорату ғусли пеш аз фавт рамзи тоза намудани бадан аз гуноҳу қасифиҳои заминӣ ҳисобида мешуд. Пеш аз ғусл ҳодимони зиндон завлонахоро аз пои Сукрот мегиранд ва Сукрот доир ба воҳидияти қонеият ва ранчи ҳамин қонеият андеша пеш мегузорад (доир ба лаҳзаҳои пешазмаргии Сукрот Афлотун дар диалоги «Федон» маълумот медиҳад). Лаҳзае, ки ҳодими зиндон куттиҷаи заҳрро хозир мекунад, Сукрот аз ҳодим мепурсад: Қаниӣ,

Бо ҳамин матни дифоияи Сукрот то баровардани ҳукм ба анҷом мерасад. Баъди ба тасвив расидани ҳукмнома дӯстонаш масъалаи гурезондани ўро аз зиндан пешниҳод намуданд, аммо Сукрот катъиян ин дасисаро қабул накард ва аз худи онҳо пурсид: магар онҳо медонанд ҷоеро берун аз Аттика, ки барои марг дастрас набошад?

Сукрот аз ҳодим меғурсад. Ҳали, дӯсти меҳрубон бигӯ, ки ман чӣ кор қунам? Ҳодим мегӯяд, ки қадаҳи заҳрро нӯшида, пас то вакти вазнин шудани пойҳо роҳ гардад. Сипас нишаста, дароз қашад. Сукрот аввал дар роҳи муваффакони хичрати рӯҳ ба дорулбақо Ҳудовандро ситоиш намуда, оромона заҳрро то охир менӯшад. Дӯстонаш гирён мешаванд, аммо Сукрот хошиг мекунад, ки ором бошанд, то

...Маросими ичрои катли Сукрот барои 30 рӯз ба таъ-
мекунад, ки бром бошанд, то ки холати маргро дар хомӯши эҳтиромона мунтазир бошанд.

ВАҲДАТИ МИЛЛӢ –

БУЗУРГТАРИН НЕЙМАТ ВА МУҚАДДАСТАРИН АРЗИШ

Боиси хушнудист, ки соли равон миллати тоҷик ва мардуми Тоҷикистон бисту якумин солгарди қабули «Созишномаи умумии истиқори сулҳ ва ризоияти миллӣ дар Тоҷикистон»-ро ҷашн мегиранд. Вокеан, ин рӯз барои миллати мо рӯзест, ки ормонҳои аз дастрофтаро дубора зинда намуд, ашҳои ҷоришиударо боз дошт ва ноумедони барҷомондоро умед баҳшид, тифлони гирену саргардон ва модарону ҳоҳарони фирӯзӣ фардои нек баҳшид. Ояндаи некро барои фардои ҷомеа равшан намуд. Аз ин рӯ, гуфтан мумкин аст, ки Ваҳдати миллӣ бузургтарин неймат ва муқаддастарин арзиши миллӣ мебошад, ки тамоми пешрафту тараққиёт ва комёбихову муваффакиятҳои қишвари азизамон, инчунин рӯзгори пурсаодати мардуми шарифи Чумхурии Тоҷикистон маҳз аз он маншав мегирад.

Бояд қайд намуд, ки аз ҷониби Асамблеяи Генералии СММ соли 2000-ум дар ҷаҳон Соли байналмилалии фарҳанги сулҳ Ҷълон карда шуд ва боиси ифтихору сарбаландии мо тоҷикон аст, ки дар ин иқдом таҷрибаи сулҳи Тоҷикистон низ ба Ҷътибор гирифта шудааст.

Гузашта аз ин, соли 2002 дар шаҳри Душанбе ба муносибати панҷсолагии «Созишномаи умумии истиқори сулҳ ва ризоияти миллӣ дар Тоҷикистон» вобаста ба таҷriбаи сулҳоаринии тоҷикон ва истифодаи он дар нуктаҳои доги ҷаҳон конғронси байналмилалии баргузор гардид, ки дар он намояндан-ғони СММ ва САҲА, инчунин дигар созмону ташкилотҳои бонуғузи байналмилалии иштирӯк намуданд. Онҳо таҷriбаи сулҳоаринии тоҷиконро дар ҳалли муноқишаҳои сиёсӣ падидони нодир арзёбӣ намуданд ва барои дигар қишварҳои минтақаҳои ҷангзада ҳамчун намуна барои таҷbик ҷавсия доданд.

Бо мақсади арғузорӣ ба ин санаи вокеан ҳам таъриҳӣ, ҳанӯз 13 ноябриси 1998 ба Қонуни ҶТ «Дар борай рӯзҳои ид» (соли 1995) иловай даҳлдор ворид карда шуда, 27 июн «Рӯзи Ваҳдати миллӣ» муқаррар гардид ва ин рӯзи босафоро ҳалқи тоҷик ҳамасола ботантана ҷашн мегиранд. Басо фараҳбаҳш аст, ки имсол ми бисту якумин солгарди Рӯзи Ваҳдати миллиро бо шуқӯҳу шаҳомати хосса таҷlил менамоем.

Дар рӯзҳои нахустини соҳибистиклолӣ ба сари Тоҷикистон вокеаҳои сангини ба ҳамагон маълум ба вуқӯй пайвастанд. Баъзе аз кувваҳои бадҳои миллати тоҷик тамоми фаъолияти ғаразонки ҳудро ба он равона мекарданд, ки салди роҳи амалигардии орзуви ормонҳои мардуми шарафманди мо гарданд. Вале ҳуҷбахтона ҳамаи онҳо ба мақсадҳои нопоки ҳуд нарасиданд.

Бо қӯшишу талошҳои пайгирона ва ҷонбозиҳои шабонарӯзии Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Чумхурии Тоҷикистон, муҳтаррам Эмомали Раҳмон ва пуштибинии ҳалқи тамаддуноғари тоҷик, 27 июни соли 1997 дар шаҳри Москваи Федератсияи Руссия «Созишномаи умумии истиқори сулҳ ва ризоияти миллӣ дар Тоҷикистон» ба имзо расид.

Дар робита ба ин, Президенти Чумхурии Тоҷикистон муҳтаррам Эмомали Раҳмон 27 июни соли 1997 дар муроҷиатномаи ҳуд ба муносибати имзо гардиши созишномаи мазкур қайд намуданд: «Ҷидду ҷаҳд ва умединориҳои 5-6 соли охир барои нигоҳ доштани давлати миллӣ тоҷикон маҳз дар ҳамин рӯзи саид ҷомаи амал пӯшид. Вале агар шумо раванди расидан ба ин рӯзи муборакро пеши назар оред, дарк мекунед, ки мо дар ин чанд соли охир ҷой қадар монеаю мушкилот ва гирифторию пеҷдагиҳоро пушти саркардем».

Вокеан, Пешвои миллат барои расидан ба Ваҳдати миллӣ машаккатҳои зиёдرا аз сар гузаронид, ҳатто ҷони ҳудро дар ҳатар гузоштанд, то ки миллати азияткашидаи тоҷик ва давлати Тоҷикистон аз вартаи таназзул ва маҳвашӣ ҷаҳои ёфта ба по ҳезанд, сулҳу салоҳ, тинчию амонӣ дар қиҷвар поянда бошад. Дар натиҷа, мардуми бо нангӯ номуси тоҷик аз қаҳрамонӣ, шӯроатмандӣ ва хирадмандии Пешвои муаззами миллат пуштибонӣ намуд ва имрӯз тамоми сокинони мамлакат зери парҷами Ваҳдати миллӣ дар фазои оруми осуда умр ба сар мебаранд ва ба сӯи ҷомеаи адолатпарвар равонанд.

Бо ба имзо расидани Созишнома дар Тоҷикистон барои рушду нумӯи мамлакат дар ҳама соҳаҳои зиндагӣ заминӣ мусоид ба вучуд омад.

Истиқолияти давлатӣ ва Ваҳдати миллӣ боис гардид, ки ҶТ-ро ҳамчун узви ҷудошаванди ҷомеаи мусоир, ҷун давлати соҳибҳиtiер, демократӣ, ҳуқуқбунёд, дунявӣ, ягона ва иҷтимоӣ беш аз 151 қиҷварҳои ҷаҳон ба расимијат шинохтанд ва Тоҷикистон имрӯз бо 126 давлат муносибатҳои дипломатиро роҳандозӣ намудааст. Инчунин, ҶТ аъзои зиёда аз 51 созмонҳои байналмилалии минтақавӣ ва ниҳодҳои байналмилалии молиявӣ гардида, зиёда аз 350 санадҳои ҳуқуқии байналмилалии бисёртарафа ва беш аз 1200 санадҳои ҳуқуқии байналмилалии дутарафаро ба имзо расонидааст.

Маҳмадкарим ШАРИПОВ
унвончӯи кафедраи ҳуқуқи ҷиноятӣ

Қайд кардан ба маврид аст, ки Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Чумхурии Тоҷикистон, муҳттаррам Эмомали Раҳмон дар бунёди низоми давлатдории Тоҷикистони соҳибистиклол, баркарорсозии соҳти конституционӣ, ба даст овардани сулҳу ваҳдати миллӣ саҳми беназир гузошта, миллатро аз парокандагӣ, давлатро аз нешшавӣ ва ҳалқро аз ҷангӣ шаҳрвандӣ ҷаҳо намуда, дар рушди сиёсӣ, иқтисодиву иҷтимоӣ ва таърихи-фарҳанги миллат хизматҳои бузурги тақдирсоз намуданд.

Бинобар ин, мо ҳалқи шарафманди қиҷвар бояд ба қадри Ваҳдати миллӣ, ки неймати беназиру бебаҳо буда, моро ба сулҳу осоиштагӣ ва сарҷамъиву мутахидӣ расонид, бирасем ва моҳияти онро ба наслҳои имрӯзаву оянда ҳамчун раҳнамои зиндагӣ омӯзонем.

Тамоми мардуми шарифи Тоҷикистонро бо ҷашни бисту якумин солгарди Рӯзи Ваҳдати миллӣ аз самими қалб муборакбод намуда, ба онҳо сиҳатию саломатӣ, рӯзгори пурсаодат, барору комёбӣ, ба меҳани азизамон фазои соғу беғубор ва устувории сулҳу суботро та-манно мекунем.

